Entered and distributed under permit (No. 322), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of New York, New York. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

שנה חמישית | HATOREN | גליון מ (קמ)

התורן

עתון שבועי
יוצא בכל יום ששי

גליון הקונגרס היהודי

התוכן

VOL. V — NEW YORK, DECEMBER 27, 1918 — No. 40 (140)

HATOREN
Published Weekly by
HATOREN PUBLISHING ASS'N, Inc.
(A. Lubarsky, Pres.; Sol. Lamport, Treas.; Daniel Persky, Sec'y).
[illegible] ...UE, NEW YORK
Telephone, Stuyvesant 8140

מחיר „התורן"
לשנה — $4.00 לחצי שנה — $2.00
בחוץ לארץ ובקנדה:
לשנה — $4.50 לחצי שנה — $2.25
לפחות מחצי שנה אין התתימה מתקבלה
הכתובת:
Hatoren, 55 Fifth Avenue, New York

SUBSCRIPTION RATES:
One year—$4.00 Six months—$2.00
Foreign Countries and Canada:
One year—$4.50 Six months—$2.25
Single copy 10 cents
Entered as second-class matter March 14, 1916, at the Post Office at New York, N. Y., under the act of March 3, 1879.

מחיר גליון 10 סנטים

VOL. V NEW YORK, DECEMBER 27, 1918 No. 40

התורן

יוצא לאור על־ידי
הברת התורן

א. א. לוברסקי, נשיא
ש. לאמפורט, גזבר
דניאל פרסקי, מזכיר

העורכים
ד"ר שמריה לוין
י. ד. ברקוביץ

שנה המישית — ניו־יורק, כ"ד טבת, תרע"ט — גליון ארבעים

פרשת השבוע

עֶרְכּוֹ שֶׁל הַקּוֹנְגְּרֶס הַיְּהוּדִי.

אין לך עם שאין לו חסרונות בעצם תכונתו ומהותו. חסרוננו אָנו: הננו עם הקצוות. אי שאין קץ וגבול לסבלנותנו ולהתרשלותנו, במקום ובזמן שדרושה לנו מהירות ההחלטה וכשרון ההתחלה, או שהננו קצרי־רוה, פזיזים ומקדימים „נעשה" ל„נשמע".

כמעט שתי שנים טפל ועד הקונגרס בעבודת ההכנה, ולא הכין מאומה מרוב ישוב־הדעת, מרוב שקלא וטריא (לא נשמעה בקונגרס אף הרצאה אחת חשובה, או הרצאה שיש לה איזה ערך מיוחד), ומה שהכין מוטב היה לו שלא יכיניהו.

ובמשך של שני שבועות סדרו הכל. סדרו את אי־הסדר. החפזון בשעה הראשונה היה כל־כך גדול, עד שלא התקינו גם את סדר־היום.

ודוקא זו — כמה שלא זר ותמוה הדבר — היתה הצלחתו של הקונגרס, שמעצמו ועל־ידי עצמו נסתדר ונתבצר. בכחו הוא התרומם, ביום השלישי לישיבותיו, לנקודה גבוהה, אחרי אשר שרך דרכו, זחל והתלבט שני ימים רצופים בין המצרים, מבלי מצוא את דרכו הנכונה ואת גבהו הראוי.

שני הימים הראשונים אָבדו להקונגרס בנאומים פושרים, בהצעות בלתי־חשובות, בפסכוכים קטנים, בתגרות קלות, בעבוד תקנות וחוקים (שהיו צריכים להיות מעובדים עוד לפני הקונגרס) ובוכוחים סתם, כדי שלא יצא הזמן הלק. בשני הימים הראשונים היה הקונגרס הסר מעוף־הרוח; לא היתה לו כל עלית־נשמה. נדמה, כי השכינה הלאומית ירדה למטה מעשרה טפחים. דומה היה, כי קונגרס זה אינו אלא נפל לאומי, ילד גוסס, שאין עוד כל תקוה לפחת בו נשמת־חיים.

והנה ביום השלישי התרומם הקונגרס בקפיצה אחת, התרומם על־ידי החלטותיו רבות־הערך וכבדות־המשקל. הילד החולה, הננס האומלל, היה פתאום לענק, אחד מפלאי היצירה הלאומית.

הקונגרס היהודי בפילא־דלפיה התרומם על־ידי זה שנתן פטוי נאמן ונכון לרגשות העם העברי בשעה זו, ועל־ידי התלהבותו של קהל הצירים, שהרגישו והבינו כראוי את ערכן ההיסטורי של ההחלטות, אשר קבלו פה אחד.

ואלה הן שלש ההחלטות העיקריות, שהרימו את הקונגרס למרום תעודתו: א) לתבוע מבית־דין העמים זכויות לאומיות, מלבד זכויות האזרחים, בכל ביאורם ופירושם המלא, בעד היהודים יושבי ארצות הגולה, זכויות המיעוט בתוך המרובים. ב) לדרוש זכותנו ההיסטורית על ארץ־ישראל, לבנות לנו שם את ביתנו הלאומי. ג) לקרוא לקונגרס יהודי מכל ארצות־העולם.

אָמנם יכולים היינו לבוא בערעורים שונים בנוגע להנוסחה אשר קבעו לשתי ההחלטות הראשונות; יכולים היינו לדקדק ולהקפיד ביותר בהלשון אשר בחרו להן, יכולים היינו לדרוש שפה יותר ברורה, לקרוא את כל דבר בשמו האמתי ובלא עקימת הכתובים. אך מחברי ההחלטות — כך מבטיחים לנו — היו אנוסים להתחשב עם התנאים המדיניים בשעה זו ועם חברי הועדות, השייכים למפלגות שונות.

אולם ההחלטות האמורות, גם בצורתן כיום, גדולות הן וחשובות. רב ערכן כלפי פנים ועוד יותר — כלפי חוץ. ובאותה שעה שנתקבלו פה אחד (מלבד שני צירים, בתוך ארבע מאות, שהתנגדו להן) שמענו, הרגשנו את דפיקותיה של יתד־הארג אשר להיסטוריה.

על־ידי ההחלטות הנזכרות קבלה היהדות האמריקאית תעודת בגרות לאומית ונתחברה אל יהדות־העולם.

מעתה לא יביטו עוד על יהודי אמריקה כעל נחשלים, כעל מעוטי־הערך ופחותי־המדרגה בהמובן הלאומי. מעתה

יצעדו יהודי אמריקה צעד בצעד עם כל היהודים בדרך העולה קדימה.

הקונגרס היהודי התרומם בשני ימיו האחרונים גם על־ידי התשובה הנמרצה, תשובה כהלכה, שנתן להעם הפולני. זוהי שפה חדשה לבני הגולה. כך נאה ויאה לעם המתעורר לחיים חדשים, לעם שהכיר את ערכו והוא מוקיר את כבודו, לדבר אל מציקיו ומעניו. אתמול עוד לא דברנו ככה.

התשובה שניתנה בקונגרס להעם הפולני ומנהיגיו, אויבינו בנפש, אין בה זכר לקללות, לתוכחות, חרפות וזלזולים, — דברים שהם ראוים להם, — כי דבריה ברורים ומלאים כבוד־אדם וכבוד־עם.

וכיון שאנו מונים הפעם את שבחיו של הקונגרס, אין אנו רוצים לשכוח ולהשכיח גם את הדברים האלה: ביום הראשון שלטה בו רק השפה האנגלית. ביום השני כבר הכירו את זכותן של השפה העברית והיהודית, גם מזכירים בחרו להן.

אמנם לא בלי וכוחים והכוכים קבלו השפה העברית והשפה היהודית את שווי־זכויותיהן (מה שהקונגרס דרש פה אחד מהעמים הזרים, שהיהודים יושבים בתוכם) בהקונגרס, אך הסכסוכים והנגודים בנוגע לשפותינו אנו היו קלים, והלוחמים נגדן מהרו להניח את כלי־נשקם, בראותם, כי הרוב המכריע של הצירים איננו מוותר בשום אופן על כבודן וזכותן של שתי השפות האמורות בכנסיה יהודית.

וכיון שניתנה רשות הדבור להנואמים, וגם קראו אותם על הבימה, בשפה העברית והיהודית, כבר נתחממו הלבבות ונתלהבו הרוחות, נמס הקרח החיצוני, והרגש היהודי, יהודי לכל חוקותיו ומשפטיו, תקף את קהל הצירים וגם את האורחים של הקונגרס.

* * *

אמנם הקונגרס היהודי בפילאדלפיה לא השמיע מלה חדשה, שלא שמענוה עד האספו. אמנם הקונגרס לא יצר שום סיסמה חדשה ולא העמיק גם את הישנות. כי לא בתורה ולא ברוח היה גדלו של הקונגרס (ההחלטות היותר חשובות נתקבלו בלי וכוחים ראויים לזה). בדבר זה עלתה עליו הועידה הציונית של פיטסבורג בקיץ שעבר.

ערכו המיוחד של הקונגרס בפילאדלפיה היה בזה, שנתן הסכמה מלאה, תוקף ואשור להפרוגראמה, שנתחברה בבאזיליאה, בהקונגרס הציוני הראשון, שגדולי ישראל ומנהיגיו הרוחניים מכל הארצות השתתפו בו. ערכו של הקונגרס היהודי האמריקאי היה בזה, שקבל ואשר את תורתם של סופרינו, של בעלי־מחשבותינו הלאומיים, את תורתם הלאומית של אותם היחידים הבודדים, אשר הולידוה וטפחוה באהלם, הרחק מהשאון המדיני ומההמון הגדול.

עוד אתמול טענו ואמרו, כי רוב היהודים, ביחוד המפלגות הראדיקאליות, הקיצוניות שבהם, הם נגד ציון החדשה, הם נגד הזכויות הלאומיות, נגד התחיה הלאומית בכלל. בחוגים ידועים נחשבו הדברים האלה כמושכל ראשון, כמפורסמות שאינן צריכות ראיה.

אמור אמרו, כי לאחד את כל המפלגות, מימין ומשמאל, לאחד את כל בעלי הדעות השונות, וביחוד הקיצוניות, שבקרב יהודי אמריקה, כמו בקרב יהודי יתר הארצות, גם בשביל רעיון גדול אחד, — זהו דבר, שאי־אפשר כלל וכלל, זוהי העלאת פיל בקוף המחט. בא הקונגרס בפילאדלפיה והקנה לנו נסיון חדש ובטל את כל הטענות המחוכמות של אתמול. חולקים על דבר שבעיון, על הנחה שבדמיון, אבל אין חולקים עוד על דבר שבמעשה, על הנסיון של המציאות.

רק עשרים ואחת שנה עברו אחרי הקונגרס הציוני הראשון, שהכריזו מעל בימתו בפעם הראשונה באלפים שנות גלות, כי העם העברי עדיין חי הוא ושואף לחיים על אדמת אבותיו, — ותורתו נתפשטה כיום בכל העולם היהודי (אין הכתוב מדבר בבוגדים בעמם, שמספרם כיום לא רב, שהוציאו את עצמם בגלוי מן הכלל העברי בשביל נזיד עדשים, או בשביל רעיון־תעתועים).

הלאומיות, הציוניות והשאיפה לקרוא לקונגרס של כל היהודים, — כל אלה הדברים היו למובנים ומורגשים מאליהם כמעט לכל הצירים של הקונגרס היהודי באמריקה.

האין זה נצחון כביר להרוח העברי?

הקונגרס של יהודי אמריקה נתן את הסכמתו המלאה על הדרישות והתביעות והשאיפות של כל טובי האומה העברית בכל הארצות, ובזה היו היום לחלק חשוב וחי מקרבה. עם הדרישות והתביעות של יהודי אמריקה מתחשבים כיום בהספירות המדיניות היותר גבוהות. והדברים, שהם משמיעים בתור קבוץ שלם ומאוחד, יש להם כיום כובד ומשקל במאזני המשפט, אשר ביד בית־דין העמים.

הקונגרס בפילאדלפיה הוכח הוכיח לנו בעצמנו ולהעולם אשר מחוץ, כי יש אמנם לאחד את כל בית־ישראל בשביל דברים גדולים, הנוגעים לכבוד האומה, לקיומה, להתפתחותה ולעתידותיה; כי בשביל תכלית נעלה כזו יש בידי בני המפלגות גם היותר קיצוניות להיות אחים נאמנים, השואפים בלב אחד לשחרורה, להצלתה ולגאולתה של אומתנו.

כי אמנם רוח של תחיה חדר לכל בית־ישראל; כי אמנם גוססת היא השתדלנות של אתמול, ותורת ההתבוללות קראה שמיטה; כי אמנם ימים גדולים, ימות המשיח, באו לעמנו.

אל נזלזל בהם ואל נקטינם!

לשבחו של הקונגרס היהודי יאמר־נא פה, כי רוח עממי שלט בו, וכי הוא לא קפח אף את זכותן של אחת

המפלגות. בפעם הראשונה שולחת היהדות האמריקאית תשעה צירים נבחרים מכל מפלגותיה, אשר יתחברו אל צירי היהודים מיתר הארצות, וכולם יבואו בתוך שלוחי העם העברי אל בחירי העמים, אשר ישבו כסאות למשפט העולם.

וכיום יודעים הכל, כי לשוא היה כל הפחד שפחדו גדולינו, כי יבואו אל הקונגרס צירים מחוסרי רגש האחריות. להיפך: רגש של אחריות גמורה היה ניכר ובולט בכל ההחלטות שנתקבלו בהקונגרס.

חסר היה להקונגרס של יהודי אמריקה יופי חיצוני וחסרו גם אותן הפרפראות, כמו משתאות וחגיגות ודימונסטראציות. אולם כל זה היה למותר בשעה זו. היופי והנשגב היו אצורים בהקונגרס עצמו, בשני ימיו האחרונים.

הַקּוֹנְגְּרֶס הַיְּהוּדִי בְּפִילַדֶלְפְיָה

(מאת שליחנו המיוחד).

סוף־סוף, אחרי עמל רב והלוקי־דעות של מפלגות והכנות יגעות במשך ארבע שנים למיום פרוץ המלחמה, נתאסף הקונגרס היהודי הראשון באמריקה, שתוצאותיו הן כל־כך מזהירות ומעוררות תקוה לגורל עמנו בשעה מכרעת זו, שעה הרת עולם חדש ופקודה חדשה לגויים. הקונגרס היה באמת בבואה נאמנה לכנסת־ישראל שבמדינה זו; השתתפו בו כל המפלגות, השדרות, הזרמים והנטיות שביהדות האמריקאית. שקול־הכחות בו היה זה, שניכר במציאות היינו בשנים האחרונות: הציוניים הכילו את ה ר ו ב והם הטביעו את חותמם על כל מעשיו והחלטותיו של הקונגרס. הם היו הרוח החיה והיסוד התוסס שבו.

זאת היא הפעם הראשונה, שהרצון המשותף והמאוחד של כל העם היהודי באמריקה מתגלה בכל תקפו ומלואו באופן חפשי וברור. וגלוי־הרצון הזה מה נהדר היה, עז וגא. מתוכו נשמע קול גאון לאומי, קול דורש ותובע את זכותנו הקדומה על נחלתנו, נחלת־אבות, ואת זכותנו בתור בני־אדם ובני־ישראל בכל תפוצות הגולה בין העמים. ואשר על־כן הכל מודים עתה, כי הצליח הקונגרס במלוא תפקידו במדה מאד נעלה. ולא עוד, אלא שהנסיון הזה שעלה יפה מעיד גם על הכחות החיוניים, הרעננים והבריאים, הפועמים בקרב הקבוץ היהודי הגדול פה בארץ. והכחות האלה, כיון שפרצו, סופם להתבלט ולהתגלות כולם ולהביא ברכה מרובה לחזוק היהדות באמריקה ולעתידות האומה בכלל.

הקונגרס נועד בפילאדלפיה ונמשך ארבעה ימים: 15—18 בדצמבר, 1918. מלבד ארבע מאות הצירים, נבחרי העם ובאי־כחן של הסתדרויות לאומיות שונות, עוד נאספו כמה וכמה אורחים מכל הערים והקהלות להיות עדי־ראיה לחזיון לאומי גדול ויפה זה.

יום א׳, 15 בדצמבר, ראשון לקונגרס.

ה י ש י ב ה ה ר א ש ו נ ה נפתחה אחר הצהרים באולם היפה ורחב־הידים של „מטרופוליטאן אופירו האוז" במעמד אלפי איש. אלפי אנשים בחוץ שבו על עקביהם, כי לא יכלו להכנס פנימה מאפס מקום.

ה. ק ו ט ל ר, ראש ועד ההנהגה של הקונגרס, פותח את הקונגרס וקורא בשם הרב דוב אריה לווינטאל מפילאדלפיה, המברך את הקונגרס בעברית צחה ונאה. אחר־כך קורא קוטלר את נאום־הפתיחה, שבו הוא מעביר השקפה על התפתחותה של תנועת הקונגרס, על תפקידה של כנסיה זו לדרוש זכויות מלאות ליהודים בכל ארצות פזורנו. הנואם מזכיר את השתתפותה של אמריקה במלחמה ונצחונה השלם ואת עזרתו של עם היהודים, שעזר בדם־בניו ובכל כחותיו לנצחון זה. זאת היא ערובה נאמנה, כי דרישותינו תתמלאנה בתור גמול ושלומים.

בא־כחו של ראש העיר פילאדלפיה מברך את הקונגרס בדברים חמים. בהזכירו את שם ירושלים בתור מרכז מדיני לישראל, הוא מעורר סער של מחיאות־כפים.

ב. ריטשארדס, מזכיר ועד הקונגרס, קורא הרבה טלגראמות של ברכה, ביניהן גם מאת יוסף דניאלס, מיניסטר־הצי של ארצות־הברית, מאת ד"ר סטיפן ווייס, מאת הציר האיטלקי בוואשינגטון, ועוד, ועוד.

פ ר ו פ י ס ו ר ד ו ד ע מ ר ם מברך את הקונגרס בשם הקהלה היהודית בפילאדלפיה. נאומו של המלומד הזה מצטיין בתכנו. — עיקרי אמריקה, שהם גם עיקרי יהודה: „וקראתם דרור בארץ לכל יושביה", צריכים לשמש פתרון לשאלות היהודים, הנענים בעולם, וכן לכל העמים הנלחצים והמדוכאים. אספת־השלום תצליח רק אז להשליט צדק ושלום־אמת בעולם, אם תשים את לבה אל העיקרים הקדושים האלה ולפיהם תכוון את פעולותיה והחלטותיה. הקונגרס הזה יקדם בשמחה פני כל נסיון, שנעשה על־ידי בני־אדם בכל מקום על־מנת להשיג זכויות מדיניות, דתיות וכלכליות. אולם הקונגרס ידבר ביחוד בשם אחינו הנרדחים והסובלים ברוסיה, ברומיניה ושאר ארצות מזרח־אירופה, באפריקה, בפרס, בטורקיה ובכל הארצות, המקפחות את זכויותיהם ואת חירותם. הקונגרס חייב כמו־כן למצוא את האמצעים והדרכים הנאותים, אשר על־ידיהם תנתן ערובה לקיומן ולבטחונן של הזכויות, שתתן אספת־השלום ליהודים. אספת־השלום עתידה לנטול לעצמה את הרשות, לפי דעת הנשיא וויל־סון, להתערב לתוך גבולי כל ארץ במטרה להגן על אזרחים

מפני פגיעה בזכויותיהם. בכח הקונגרס היהודי האמרי־קאי להגיד מלה חזקה וגדולה לטובת הרעיון הזה.

נתן שטרויס, היושב־ראש לועד הפועל של הקונגרס, מודה בנאומו לכל אלה, שעזבו את חלוקי־דעותיהם ועבדו שכם אחד לשם יחוד הקונגרס. הנואם מתעכב על מקומן החשוב של ארצות־הברית במלחמה ובנצחונה ועל מסירות־נפשם של היהודים אל הממשלה בשעה הקשה. — כל אזרחי הארץ הזאת נכונים לעשות כל אשר בכחם למען הגשמת שאיפותיו ומטרותיו הצודקות של עם ישראל. אין היהודים דורשים סבלנות אליהם, אלא חירות. הם ידרשו בכל כח האמת, כי בעולם המחודש של חופש ויושר לא יהיה עוד מקום למשטמה גזעית, לאומית או דתית. הכרזת־באלפור בהסכמת מדינות־ההסכם הביאה שנוי לטובה בחיי עמנו, אולם המצוקות והגזירות בארצות אחרות נשארו כמו שהיו קודם־לכן. אם עוד נמצא עם הנרדף ומעונה כעמנו, הרי מוכנים אנו לעזור גם לו. לא הציוניות, לא היהדות — האנושיות היא שרומזת אלינו עתה מן הארץ. בה עמדה עריסת הדתות היותר גדולות בעולם. נשא־נא את המשא הכבד של האחריות והחובה, המוטלות עלינו כעת ביחס לעם ישראל. — ובזה קורא הנואם את הקונגרס לעבור אל סדר־המעשים. הצעתו לשלוח אל הנשיא ווילסון הודעה, להביע לו בשם הקונגרס רגשות של אמון, מתקבלת ברצון.

כיון שעבר הקונגרס למעשה, מיד נתגלו סימני האופוזיציה. צירים אחדים מ„פועלי־ציון" דרשו, כי יורשה לד"ר חיים זיטלובסקי לנאום נאום. רבים התנגדו לזה, הואיל ותכנית הישיבה הראשונה הוכנה מראש, ואם תתמלא דרישה זו, אז ידרשו גם שאר המפלגות להעמיד את נואמיהן שלהן. אולם ביד היושב־ראש עלתה להשקיט את הרוחות הסוערות ולהשיב ריקם דרישה זו.

המזכיר קורא את שמות הצירים, המשתתפים בקונגרס. נתעורר וכוח בנוגע לאישורם של צירים אחדים, והחלט למסור את הענין הזה אל הועד, שיתמנה לשם הבחירות וההרשאות.

בחירת יושב־ראש של הקונגרס עומדת על הפרק. הצעתם של „פועלי־ציון", כי תהיה נשיאות ולא נשיא אחד, כשלה. על־פי הצעת הציוניים, בתמיכתם של באי־כח ה„מזרחי", האורדן „ברית אברהם", האורדן „בני־ציון" ועוד, העמד לנשיא השופט יוליאן וו. מאק, נשיא ההסתדרות הציונית באמריקה. באי־כחם של „פועלי־ציון" מעמידים לנשיא את המשורר יהואש. לאחר שקבל יהואש דעות מועטות, נבחר מאק בתור נשיא הקונגרס פה־אחד. נתן שטרויס נבחר פה־אחד בתור נשיא־הכבוד של הקונגרס.

יוליאן וו. מאק מודה על הכבוד, שחלקו לו, ומטעים את האחריות הכבדה והחובה העמוקה, שהוטלו עליו, בתור נשיא הקונגרס. הוא נואם נאום יפה, שזה קצורו: בפעם הראשונה נאספו בעיר מולדתה של חירות אמריקה כל היהודים לכתותיהם ולזרמיהם שבארץ זו. לעצמנו איננו דורשים מאומה. אנחנו הננו פה אזרחים מלאים ושלמים, ובשמחה אנו מביעים את מסירותנו ונאמנותנו הגמורות לממשלת ארצות־הברית. בקרוב תתאסף אספת־השלום ותחליט החלטות, שיש בהן ערך וחשיבות לעמים ולדורות. בתור אמריקאיים הרי אנו נוגעים בדבר, כי העיקרים הגדולים, שהכריז עליהם הנשיא ווילסון, יתקבלו מאת מדינות אירופה. אולם בתור יהודים אנו מתענינים ביחוד בשאלת ארץ־ישראל ובגורל אחינו במזרח אירופה ובמדינות החדשות, שתדרושנה הכרה מצד אספת־השלום. אם אין בכחנו לפתור לחלוטין את השאלות האלה, הקרובות אל לבנו, הרי אנו יכולים, בהשתתפות מבחר כחותינו הרוחניים, להועץ עם באי־כחם של היהודים מיתר הארצות. הקונגרס יקבע את הטון. צירינו יצאו מן הקונגרס בהכרה ברורה ובהוראות נכונות בדבר העיקרים היסודיים, שהמדינות הגדולות חייבות להכיר בהם. והעיקרים ידועים הם: מתן זכויות מלאות ושוות לאחינו הזקוקים לכך. ועוד יתרה: משעת מתן ההכרזה הבריטית ביום 2 בנובמבר, 1917, מתחלת תקופה חדשה בתולדות עם ישראל. הסכסוכים הפנימיים בקרבנו בשאלה זו הוסרו כבר. תקות עשרים מאות־שנה מתקיימת לעינינו. ניתנה היכולת לעם ישראל, שהניח את היסוד לתרבות החדשה והביא לעולם את הערכים הדתיים והמוסריים היותר יפים, כי יכונן לו מקלט־בית על אדמת אבותיו, למען יוכל להוסיף ליצור שם יצירות עוד יותר יפות. האור, אשר יופיע מציון, יפוץ בכל העולם. בעבודה זו על הקונגרס לעזור להסתדרות הציונית. אולם לא כל היהודים יתישבו בארץ־ישראל — רבים מהם ישארו בגלות, ועלינו לדאוג לתקנתם. ובעבודה זו יתאחד הקונגרס עם כל ההסתדרויות שלנו. אגודת־העמים מחויבת להכיר בלאום העברי ולספק את תביעותיו הצודקות. עמנו מתיחס בידידות אל העמים הקמים לתחיה. יושר וצדק — זוהי הסיסמה, המחיה עכשיו את טובי הלאומים, ששפכו את דמם על מזבח זה. בכל־זאת רואים אנו, כי גם עתה מות וחורבן שוררים בקרב יהודי גליציה. הפולנים מכחישים את העובדות. אנחנו רוצים לדעת את האמת. נחקור בדבר ונדע, יד מי גרמה לדם השפוך הזה. — בחירת ד"ר מאזאריק בתור נשיא הריפובליקה הביהמית עדות נאמנה היא להגנת היהודים בכל עת ובכל מקום באותה מדינה. אנחנו נדרוש הכרה מוחלטת בזכויותיו של המועט. בזהירות ובכובד־ראש נעסוק בעבודתנו הגדולה והחשובה, ובלב נכון ובידיעת טיב השאלות הרציניות וברגש־אחריות אנו נגשים לבקש בקונגרס דרכים ופתרונים לגאולת ישראל ובטחון־קיומו וחופש־התפתחותו. —

החלט, אחרי הצעות שונות, כי היושב־ראש ימנה ועד, שתעודתו להציע את שמות הפקידים השונים לקונגרס, וועד שני, שתעודתו להחליט בדבר הבחירות ותקנות־הקונגרס.

פה־אחד נתקבלו שלש ריזולוציות אלו:

א) הקונגרס מביע בשם יהודי אמריקה את רגש רצונו על נצחון ארצות־הברית ומדינות־ההסכם. אנחנו מקדמים בשמחה ובברכה את הנשיא ווילסון וממשלת אמריקה על שגרמו על־ידי המלחמה להכיר בעיקרי הגדרה עצמית של העמים הקטנים ובזכות כל בני־האדם לחיות חיים של חירות וליהנות במדה שוה מטוב־העולם. אנו מחזיקים טובה לנשיא על יגיעותיו הנעלות להבטיח שלום מתמיד ויושר באמצעות אגודת עמים, למען ישכנו כל הימים צדק ואמת בקרב לאומים.

ב) נשיא הקונגרס היהודי נתכבד וקבל כח־הרשאה לבקש מאת פקידות־המדינה לשלוח בטלגראמה את האגרת הבאה אל הממשלה הבריטית, ולשלוח העתקה ממנה אל ממשלת צרפת, איטליה, יון, סרביה והולאנדיה:

הקונגרס היהודי באמריקה, בדברו בשם היהודים בארץ הזאת, מביע את הכרתו על ההכרזה ההיסטורית ומהוללת־התקופה, שניתנה ביום 2 בנובמבר, 1917, מאת ממשלת הוד־מלכותו אל עם ישראל, על־ידי ההסתדרות הציונית, שבה אשרה יסוד מקלט־בית לאומי בשביל היהודים בארץ־ישראל והתחייבה להשתמש במבחר כחותיה, כדי להגשים את המטרה הזאת, בתנאי שלא תחול שום פגיעה בזכויותיהם האזרחיות והדתיות של אינם־יהודים בארץ־ישראל, או בזכויותיהם ובחופשיותיהם המדיניות של היהודים בארצות אחרות.

הקונגרס היהודי האמריקאי מביע את הכרתו על שאישרו ממשלות צרפת, איטליה, יון, סרביה והולאנדיה את ההכרזה הבריטית.

הקונגרס היהודי האמריקאי מתחייב, כי יהודי אמריקה יעבדו בעד הגשמת מקלט־בית לאומי יהודי, כאמור בהכרזה הנזכרה, באופן ראוי למסורותיו ולאידיאליו הנשאים של עם ישראל.

ג) הקונגרס היהודי האמריקאי מביע כבוד וחבה לחיילים ולמלחים היהודים של ארצות־הברית ומדינות־ההסכם. בגאון וברגש־לב מכיר עם ישראל את גבורת־נפשם ואת אומץ־רוחם על־פני כל מערכות המלחמה. אנו מניחים זר־פרחים על קברי אלפי בנינו ואחינו, שהקריבו את הקרבן היותר נעלה לשם הדימוקראטיה. אנו מתגאים ביחוד, כי בארץ־ישראל נלחמו חיילים יהודים מתנדבים בעד שחרורה; בני־נעורינו אלה הוסיפו עמוד נצחי בהיסטוריה של עם ישראל במה שהתנדבו בתור חברים של הגדוד העברי בן־האלמות.

אנו נשבעים לשמור על האידיאלים, אשר נלחמו בעדם, למען נדע, כי מאות אלפי איש שנפלו חללים ומיליוני איש שסבלו לא מתו ולא סבלו לשוא.

היושב־ראש ממנה את הועדים הללו: להעמדת סגני־נשיא ושאר פקידים — האמבאסאדור עלקוס, יושב־ראש; לתקנות ולחוקי־הקונגרס — א. ל. וויל, יושב־ראש; להעמיד חברים בשביל כל הועדים — מ. ניימאן, יושב־ראש; לבחירות ולזכויות מיוחדות — מ. סילוור־שטיין, יושב־ראש.

היושב־ראש קורא את הנאספים לקום ולעמוד על רגליהם במשך שני רקים לאות אבל על היהודים, שנפלו חללים בפרעות האחרונות. הדממה העמוקה והקדושה, ששררה באולם הגדול במשך הרגעים האלה, עשתה רושם עז ומדכא. צער־האומה על קרבנות־חנם היה מורגש בחלל־האויר.

ובזה נסגרה הישיבה הראשונה.

הישיבה השנית נפתחה בשעה התשיעית בערב, באולם „לולו טימפיל", שבו נועדו שאר הישיבות של הקונגרס.

המזכיר קורא עוד טלגראמות של ברכות, שנתקבלו מאת יחידים, צבורים ומוסדות שונים, וביניהן מאת הסופר העברי פרופיסור נחום סלושץ, מאת „ארבייטער רינג" בפיטסבורג ואגודת תופרי־מעילים בבאלטימור ועוד.

לואיס מארשאל, נשיא הועד היהודי האמריקאי, מרצה הרצאה מפורטת בדבר מצב היהודים במזרח־אירופה בכלל ובפולניה בפרט. שאלת ארץ־ישראל — פותח המרצה — שוב אינה שאלה, אלא דבר מוחלט (התפרצות אדירה של תרועת־רצון במשך רגעים אחדים). ההכרזה הבריטית מבטיחה לעם ישראל מקלט־בית לאומי בארץ־ישראל. איך יצא דבר זה אל הפועל — אספת־השלום בווירסייל תחליט בכך, ויכולים אנו לסמוך על הנשיא ווילסון, כי יגן שם על עניני עמנו. מעולם לא הייתי אני וכן הועד היהודי האמריקאי מתנגדים לציוניות. היהודים באמריקה מרגישים זכות יתירה לעזור בבנית מקלט בטוח על אדמת אבותינו. אני עבדתי הרבה בעד תחנת־הנסיון החקלאית באטלית של ארץ־ישראל; הייתי דירקטור בפוליטכניקום של חיפה ולקחתי חלק במלחמה הראשונה נגד גרמניה.

שאלה חשובה היא שאלת היהודים במזרח־אירופה. על־דבר רוסיה קשה להגיד עתה דבר ברור. דעתי היא, שאם ישלטו שם הליבראלים, אז יגנו על זכויות היהודים. ממשלת לבוב בטלה את כל הגזירות וההגבלות נגד היהודים תיכף כשלקחה את השלטון בידה אחרי נצחון הריבולוציה. אולם עכשיו מפוררים היהודים שם בממשלות רבות, שכולן רופפות. ובכלל אין אנו יכולים להתערב בעניניה המדיניים של כל ממשלה חדשה ולתחום את תחומיה. כבר היו לנו שונאים למדי — אנו מבקשים ידידים ואוהבים.

רומיניה רמתה אותנו ואת כל העולם בשנת 1878 באספת־השלום של ברלין. היא נתחייבה לתת שווי־זכויות ליהודיה. עמדה וגזרה, כי היהודים אינם אזרחים. מאז ועד עתה נתאזרחו שם רק 300 יהודים, ורק בשנים האחרונות בלבד נגזרו שם 250 גזירות על היהודים. ערמומית כזאת אינה יכולה לחזור ולהשנות. ביחד עם ביסיראביה וטראנסילוואניה ימצאו עתה ברשות רומיניה החדשה 750,000 יהודים. עלינו לדרוש, כי הפעם תתן רומיניה ערובות כאלה, שתבטחנה בטחון גמור את זכויותיהם וחופשתם של היהודים שם.

שאלת פולניה קשה ביותר. בפולניה החדשה (פולניה של רוסיה, גליציה ופוזנה) נמצאים ארבעה מיליונים יהודים. בעבר סבלו שם אחינו במדה מרובה. הזכויות היסודיות ביותר נשללו מהם. בשנת 1912 התחיל הבויקוט הכלכלי הנורא ונמשך, זה שש שנים, עד היום הזה. אומרים, כי הבויקוט כבר נגמר, אולם המציאות באה וטופחת על פניהם של אלה. דלדולם הכלכלי של אחינו שם קשה מאד. נכונים אנו לסלוח על מה שעבר, אם רק יובטח עתיד טוב ליהודים בפולניה.

קבלנו טלגראמות מקופינהאגן ומשאר מקומות, כי פרעות והריגות ביהודים התחוללו בגליציה ובפולניה. אבדן־חייהם והורבן־רכושם נעשו במדה מבהילה. מנהיגי הפולנים כחשו בדבר. הם מאשימים את היהודים, כי עמדו לימין הרותינים. קבלנו הכחשות נאמנות, כי זוהי עלילת־שקר. אני, בתור ראש הועד היהודי האמריקאי, ווליאן מאק, בתור ראש ההסתדרות הציונית באמריקה, באנו בדין־ודברים עם המנהיגים הפולנים פה בארץ. כשבאו והוסיפו להגיע לכאן ידיעות ממקורות, שאין להטיל בשום אופן ספק באמתותם, הסכימו המנהיגים האלה, כי ישלח ועד מיוחד, שיתחקה על טיב הפרעות בגליציה ובפולניה. הועד יהא מצורף משני פולנים, שני יהודים ושני אמריקאיים לא־פולנים ולא־יהודים. הצעה זו אני מוסר לקונגרס, שיחליט בדבר. לפי דעתי, אין קיום להבטחות מנהיגי הפולנים בפאריז ובאמריקה, שינתן זכיון גמור ליהודים, אלא אם כן אספת־השלום בווירסייל תערוב לנו, כי ההבטחות האלה תתקיימנה במלואן. על הנסיון המר, שהיה לנו ברומיניה, לא נחזור עוד. תביעתנו הנמרצה היא: שום עם איננו זכאי לקיום לאומי ולזכויות לאומיות כל עוד לא יכיר בזכויות המועט שבקרבו. אנו דורשים טובת כל אומה שבעולם, אלא שרוצים אנו, כי דם היהודים ורכושם לא יהיו עוד הפקר. עלינו לצאת לישע היהודים ולחדש את חייהם לאור החירות.

הרצאתו של מארשאל, שנאמרה מתוך הכרת־ערך לאומית וטון תקיף, עשתה רושם עז על הנאספים ונפגשה בתשואות ובמחיאת־כפים.

נתקבלה החלטה להדפיס את ההרצאה ביהודית המדוברת ולהפיצה ברבים.

ד"ר חיים זשיטלובסקי קורא גלוי־דעת בשם הפלוגה הסוציאליסטית־הלאומית („פועלי־ציון" והכרוכים אחריהם), שהועילה הרבה לקריאת הקונגרס: זוהי הפעם הראשונה בהיסטוריה שלנו, שעמנו לוחם על קיומו הלאומי, ורק הלאומי. עלינו להפריד בין הלאום והדת. כמו בכל העמים, כן גם אצל היהודים אין כל קשר בין הלאומיות והדת. דרישתנו היסודית היא, כי העמים יכירו בנו בתור לאום, ולא בתור דת או קבוצה ממין אחר. עם ישראל עתיד לגלות לפני כל העולם את האפקים הרחבים והמאירים, שנביאינו נבאו עליהם ראשונה. כל אומה — משפחת אחים שוי־זכות, כל האנושיות — משפחת אומות שוות־זכות, — אלה הם השמים החדשים והארץ החדשה, המתהווים עכשיו בהכרת התקופה הגדולה הזאת. תביעות הפלוגה, שאני שליחה בזה, הן: א) מקלט־בית בטוח לעם ישראל בארץ־ישראל; ב) שויון לאומי, מדיני, דתי ואזרחי ליהודים בכל הארצות, שהם זקוקים לכך; ג) קונגרס יהודי קבוע באמריקה וקונגרס יהודי כללי מכל העולם. מעציב הדבר, כי בשעה שנשיאנו ווילסון מבקש ולוחם להשיג מאומות־העולם מישהו מנבואתו של ישעיה, עומד עם ישעיה בפתח, ועדיין צריך הוא לשלוח שתדלנים, שימחו נגד הפרעות. עלינו לשים קץ למצב מביש זה. התביעות האמורות מחויבות למצוא את ספוקן, למען יוכל עמנו לחיות חיים בטוחים, טבעיים ובריאים.

כאשר קרא זשיטלובסקי את דבריו, כי עם ישראל הוא רק לאום ולא דת, נתעורר בקרב הצירים ה„מזרחיים" סער גדול של מחאות וקריאות־תגר, עד שהוכרח הנואם להפסיק באמצע. הצירים האלה טענו, כי בימת הקונגרס אינו המקום הראוי להטיף להשקפות־עולם מסוימות. כנגדם ערערו צירים אחרים על הטענה הזאת, באמרם, כי החובה על הקונגרס לשמוע בסבלנות את גלוי־דעתה של פלגה מפלגותיו, המשתתפות בו; שום הצעות והחלטות בנדון זה הרי לא תבואנה. הרעש והמהומה נמשכו כשעה שלמה, עד שקם בא־כחו של ה„מזרחי" ודרש בשם הסבלנות, שהאדוקים מתנגדים בה, להרשות לנואם לכלות את דבריו. אז שכך הסער, וזשיטלובסקי סיים את נאומו.

מאיר ברלין עונה בשם ה„מזרחי": אנחנו מדברים בשם כל היהודים הלאומיים־הדתיים, שיהדותם אינה רק מלבר, אלא גם מלגו. לא בתרגום ללשונות זרות, אלא במקוריות, בעברית, נחדש את עולמנו בארצנו. באספה כללית כזאת צריך למצוא את הצד־השוה ולא את הדברים המפרידים. ה„מזרחי" בא הנה לא לבד לשם ארץ־ישראל, אלא גם לשם זכויות לאומיות: בטחון בשביל השבת, המועדים והשפה העברית. לא לבד מדינה ארצית — נחוצה לנו גם מדינה רוחנית בחוץ־לארץ. אל נערער את הישן בשעה שאנו בונים את החדש. הציוניות מבוססת על יסוד המסורת. משאלתנו היא לא יהדות חדשה, שכל אחד רוצה להיות אביה, אלא היהדות הישנה, שהיא חיינו.

הישיבה השנית נסגרה.

יום ב', 16 בדצמבר, שני לקונגרס.

הישיבה השלישית נפתחה בשעה אחת־עשרה לפני הצהרים.

פרופיסור ה. פרידנוואלד, יושב־ראש של ועד ארץ־ישראל, שנתמנה מטעם ועד הקונגרס, מוסר מודעה, כי הועד שלו אסף כבר לפני שנתים את החומר הדרוש ופרסמו בצורת קונטרס מיוחד, שנתחלק בין הצירים, אולם ערך מעשי אין עוד לדין־וחשבון זה, כיון

שהמצב המדיני בארץ־ישראל נשתנה תכלית שנוי. הקונטרס מכיל השקפה רהוטה וברורה בדבר תולדות הישוב החדש והתפתחותו מאז ועד הזמן האחרון, בצירוף מספרים שונים, הערות גיאוגראפיות ומפה.

יוליאן מאק, יושב־ראש של ועד פולניה, שנתמנה מטעם ועד הקונגרס, מודיע, כי לא קבל מאת נחום סוקולוב שום הרצאה בנדון זה, כפי שהוחלט הדבר מראש. אולם דין־וחשבון קצר הן נשמע כבר מפי מארשאל.

ל. וויל, יושב־ראש ועד התקנות, מוסר את פרטי הכללים, אשר לפיהם יתנהג הקונגרס. נתעורר וכוח קל בדבר הכלל, כי שום ציר לא ידבר פעמים על הצעה אחת. היו כאלה שראו בזה הגבלה לחופש־הדבור. החלט, לפי הצעת יעקב שיף, כי בהסכמת שני שלישי הקונגרס מותר לציר לדבר יותר מפעם על ענין אחד. גם שאר הכללים נתקבלו.

פה־אחד נבחרו 12 סגנים לנשיא, והם באי־כח כל הזרמים: לואיס מארשאל (הועד היהודי האמריקאי), השופט ה. פאם, ה. קוטליר, ל. סנדרס (האורדן החפשי „ברית־אברהם"), פרופיסור ה. פרידנוואלד, אדולף קרויז („בני־ברית"), ג. בובליק („מזרחי"), מרת ה. סזולד, ד"ר ל. רובינסון (האורדן החפשי „ברית־שלום"), הרב רמ"ז מרגלית („אגודת הרבנים"), פרופיסור ה. פיינמאן („פועלי־ציון") ואלכסנדר כהן (הסתדרות הפועלים). ארבעה מסגנים אלה הם חברים בועד הפועל של ההסתדרות הציונית באמריקה.

נבחרו: למזכיר — ב. ריטשארדס; לסגני־המזכיר — מ. ל. הולנדר, מ. א. לוי, י. אלאן, מ. פיין, ז. עדלין; לגזבר — יעקב שיף.

התגלע וכוח עז מאד בדבר שאלת הלשונות. צירים רבים דרשו, כי יתמנו גם מזכיר לעברית ומזכיר לאידיש. הזכירו עוד את העובדה, כי ישנם צירים, שאינם מבינים כהלכה את האנגלית. ומלבד זאת, הקונגרס היהודי הלא צריך להכיר בלשונות היהודיות, שהעם היהודי נלחם עליהן בארצות העמים. התנגדות באה מצד המתבוללים־למחצה והציוניים מ„גידולי־הקרקע". ברוב גדול החלט, כי מן המזכירים הנבחרים ימונו י. אלאן לעברית וז. עדלין — לאידיש.

הישיבה השלישית נסגרה.

הישיבה הרביעית נפתחה בשעה השלישית לפנות ערב.

ועד־הבחירות נותן דין־וחשבון מעבודתו ומודיע, כי אישר איזו הרשאות מסופקות והציע להכיר באנשים אחדים, שעבדו הרבה לטובת הקונגרס, בתור צירים. ההצעה מתקבלת.

ד"ר יצחק אייזיק הורוויץ קורא הרצאה קצרה בדבר מצב היהודים ברוסיה. הוא מוסר תמציתו של קונטרס, שנפוץ בין הצירים, על־דבר דרישות היהודים שם לכל מפלגותיהם. הקונטרס נתחבר מאת העסקן וההיסטוריון הידוע שמעון דובנוב. המרצה מזכיר את העובדה, כי סיר מונטאגיו, משנה למלך בהודו, בתתו לפני הפארלאמנט האנגלי הרצאה בדבר הצורה היותר טובה ודימוקראטית בשביל אבטונומיה בהודו, הציע, כי נתינת מקום בממשלה לבאי־כח המועט תשמש הפתרון היותר רצוי לתביעותיהם של העמים והקבוצות הקטנים. פתרון כזה יכול להיות מכוון באופן משביע רצון גם אל המיעוט היהודי ברוסיה. הקונטרס של דובנוב מעביר סקירה מצומצמת על „הזרמים המדיניים ביהדות הרוסית", שכולם מסכימים פה־אחד, כי היהודים שם צריכים לקבל זכויות לאומיות ואבטונומיה פנימית מלאה לכלל ולפרט. חמש המפלגות היותר חשובות ברוסיה: המפלגה הציונית, המפלגה העממית, הקבוצה העממית, ה„בונד", מפלגת־הפועלים הסוציאליסטית המאוחדת — כולן דורשות הגדרה עצמית לאומית ומסכימות לשמונת העיקרים האלה בדבר ההסתדרות הפנימית של היהודים באותה ארץ: 1) להכיר ביהודים בתור לאום (כלומר: חלק מן הלאום היהודי, המפוזר בכל העולם); 2) לא אבטונומיה ארצית, אלא אישית או קהלית, משום שאין מקום אחד שם, שהיהודים הם רוב התושבים; 3) האבטונומיה תתבטא בדמות הקהלה הלאומית היהודית. בכל קהלה תבחר באופן דימוקראטי מועצת־הקהלה. כל הקהלות תתאחדנה בפדראציה אחת לכל מדינה ומדינה שברוסיה, ואחר־כך — בפדראציה אחת כוללת לכל מדינות רוסיה. ועידה מצירי כל הקהלות תועד מזמן לזמן. ועד פועל יבחר על־ידי הועידה. באופן כזה יהיו האוכלוסים היהודים, המפוררים בכל רחבי רוסיה, מאוחדים על־ידי רשת של מוסדות מקומיים ומרכזיים בגוף לאומי אחד. 4) הענינים, שבהם יעסקו הקהלות, הם: חנוך צבורי וענינים דתיים, עזרה עצמית כלכלית (חברות־בשותפות, עבודה וקרדיט), צדקה וסדור הנדידה בתוך הארץ ומתוך הארץ. המוסדות המרכזיים יהיו באי־כח היהודים לפני ממשלת כל מדינה, או לפני הממשלה המרכזית של כל רוסיה, בענינים המדיניים, הנוגעים לחייהם הלאומיים של היהודים. 5) צרכי היהודים יסופקו מתוך התקציב הכללי של המדינה או העיר, וגם מתוך ארנוניות מיוחדות, המוטלות על חברי הקהלה. 6) זכות היהודים להשתמש בשפת־אמם במוסדות החוקיים בכל הארץ, וכן במוסדות הצבוריים המיוחדים באותם המקומות, שהיהודים הווים שם חלק חשוב מן התושבים הכלליים. 7) בתי־הספר היהודיים מכל המדרגות צריכים להיות אבטונומיים לכל ענין ודבר. בבתי־הספר הנמוכים שפת־ההוראה תהיה שפת־אמם של התלמידים, ומקום חשוב בלמודים יתפסו עברית, תנ"ך, הספרות העברית החדשה וההיסטוריה של עם ישראל, וגם החלק הדתי־המוסרי של היהדות. אולם הלמוד האחרון בטל לגבי תלמיד, שאבותיו או הוא

עצמו מבקשים זאת, על סמך הופש־הדת. 8) השבת, יום־המנוחה הלאומי, צריכה לתפוס את מקום מנוחת היום הראשון בעד יהודים תלמידים, פקידי הממשלה, אדונים ופועלים, וכן בכל ענין ודבר.

אלה הם רק ראשי־הפרקים של אבטונומיה תרבותית־לאומית ליהודי רוסיה. שאר הפרטים יערכו על־ידי הקונגרס היהודי באותה ארץ.

המרצה מעיר, כי גם המפלגה הקד"טית ברוסיה, זו המפלגה היותר ימנית עכשיו ברוסיה, הסכימה למתן זכויות לאומיות שלמות למיעוט היהודי.

י ו ס ף ב א ר ו נ ד י ם נותן דין־וחשבון קצר בדבר מצב היהודים ברומיניה, הדורשים שתים: זכויות לאומיות בתור מיעוט וערובה על־ידי אספת־השלום, כי בעתיד תקיים רומיניה את הבטחותיה.

ל. ו ו ל פ ס ו ן ו ש. ס ו פ ר י ן מוסיפים עוד, כי בברית־השלום של בוקאריסט נמצא סעיף, הנותן זכות־אזרח ליהודים, שאבותיהם נולדו ברומיניה, והם רק עשרים אחוזים מכל היהודים במדינה ההיא. אמנם הברית ההיא בטלה עם שביתת־המלחמה ביום 11 בנובמבר, אולם צריך לעמוד על המשמר ולהזהר מפני ערמתה של הממשלה, ועלינו לדרוש באספת־השלום, כי הסעיף המיוחד הזה ביחד עם הסעיף השביעי הידוע בקונסטיטוציה הרומינית, האוסר לתת זכות־אזרח לזרים, מה שנתן אמתלה להשוב את היהודים לזרים, — יהיו בטלים ומבוטלים.

ד"ר ש. מ ר ג ש י ש מדבר דברים אחדים בדבר מצב היהודים בגליציה. הפרטים ימסרו לועד המיוחד שימונה לכך. בדרך כלל יש לציין דברים אלו: צריך לעסוק בשאלה הקשה איך לעזור ולסדר את היהודים הפליטים, החוזרים אל בתיהם ומקומותיהם; איך להפסיק את תנועת הפרעות ולסייע לסובלים ולנגועים; לדרוש, כי היהודים יקבלו מאת הממשלה את דמי הנזקים, שבאו מחמת המלחמה; לדרוש, כי ינתנו ליהודים זכויות לאומיות ויוכרו בתור מיעוט מדיני בעל זכויות.

א. ש. ש מ ר קורא הרצאה מפורטת בדבר הנסיונות הקודמים להשיג זכויות ליהודים. המרצה מעביר סקירה היסטורית על כל החברות וההסתדרויות, מאורדן „בני־ברית" שנוסד בשנת 1843 ועד היום, שנתכוונו להשיג שווי־זכויות ליהודים ולהגן עליהם בעת צרה. כל המוסדות הללו, למרות תקפם וגדלם, לא הצליחו בנסיונותיהם, כי שום ממשלה לא הכירה בהם ולא יכלה להתחשב עמהם, מפני שלא היו באי־כח נבחרים מ כ ל העם כולו, אלא רק ח ל ק י ם, גדולים או קטנים, ממנו. כשאירע הדבר, כי איזו ממשלה בקשה למצוא פתרון לשאלת־היהודים, לא יכלה לעשות זאת בשום אופן, כי לא היו מורשים בשם עם ישראל, אשר יכלה לבוא עמהם בדין־ודברים. כדי לסלק תקלה זו לגמרי, יש צורך בקונגרס יהודי, מצורף מבאי־כחו הנבחרים של כל העם בארצות־מגוריו. רק הנהגה חוקית כזאת בכחה לפתור את שאלת־היהודים. הקונגרס היהודי האמריקאי, שנבחר מאת העם, הריהו עכשיו הכח היהודי היותר גדול בעולם. אולם לא די בקונגרס ארצי בלבד, והמרצה מציע, כי נשתדל לקרוא קונגרס כללי של יהודי כל העולם. הקונגרס הזה יוכל לדבר בשם כל ארבעת־עשר מיליון היהודים החיים בזמן הזה. וגם הקונגרס היהודי חייב להיות קבוע ומתמיד בחיינו שבמדינה זו.

ההרצאה ומסקנותיה נתקבלו על הצירים בתשואות־התלהבות.

היושב־ראש קורא ריזולוציה של ברכה, שנשלחה אל הקונגרס מאת המועצה העירונית של פילאדלפיה. החלט להשיב תודה.

היושב־ראש של ועד־הועדים מודיע את שמות הצירים, שהוצעו להיות חברים בתשעת הועדים האלה: ל א ר ץ־י ש ר א ל; ל ר ו ס י ה, ל י ט ה, ו א ו ק ר א י נ ה; ל ר ו מ י נ י ה; ל פ ו ל נ י ה; ל ג ל י צ י ה; ל ה מ ד י נ ו ת ה ס ל א ו ו י ו ת ה ח ד ש ו ת; ל ה ע מ ד ת־ש מ ו ת ל ש ל ו ח י ם; ל ר י ז ו ל ו צ י ו ת כ ל ל י ו ת; ל ע נ י נ י כ ס פ י ם.

הצעת־השמות לועדים נעשתה באופן היותר דימוקראטי. בכל ועד נמצאים חברים מכל הזרמים והפלוגות: מלבד הציוניים, גם „מזרחיים", „פועלי־ציון", סוציאליסטים סתם, ריפורמריים ועוד. בשובע־רצון מיוחד נבחרו פה־אחד כל הועדים האלה כמו־שהם.

הישיבה הרביעית נסגרה.

יום ג', 17 בדצמבר, שלישי לקונגרס.

ה י ש י ב ה ה ח מ י ש י ת נפתחה בשעה העשירית בבוקר.

נקראו טלגראמות של ברכה. ביחוד העירו תשומת־לב מיוחדת אלה שנתקבלו מאת אגודות של פועלים ומאת חיילים יהודים במחנות אמריקה.

מנהיגי הפועלים והסוציאליסטים־הלאומיים מזימים בכל תוקף את שמועת־השקר, שנתפרסמה באיזו עתונים, כי פלוגותיהם עוזבות את הקונגרס; ונהפוך הוא, כי אלה מסורות בכל לב ונפש לרעיון הקדוש, אשר בגללו נאספו הלום.

ל. ו ו ל פ ס ו ן קורא תזכיר בדבר מצוקות היהודים ברומיניה. זהו שיר ארוך של פגעים, שקשה להאמין, כי בני־אדם בדור הזה יסבלו ויעונו באופן אכזרי כל־כך. רבע מיליון יהודים אינם אזרחים ברומיניה ואינם אזרחים בארץ אחרת. לפיכך הם ורכושם הפקר לממשלה ולפראיה. הם מרוחקים בזרוע כמעט מכל מקצועות־החיים: מסחר, תעשיה, מלאכות חפשיות, סרסרות ואפילו אגודות־פועלים. פרשת הגזירות, ההגבלות והפורעניות גדולה מאד ואי־אפשר לפרטה. זה הוא אות־קין במצח העולם. לעיני השמש נעשו כל התעלולים והתועבות האלה, והעמים החרישו. כל הבטחות רומיניה לשחרר את היהודים היו מאפע. כוונתה היתה רק

[illegible] שוב. [illegible] היהודים אלפי רבבות בעד רומיניה. אולם [illegible] כנגדם לא פסק עד היום הזה. פתרון [illegible] במדינת־[illegible] זו לא יבוא אלא [illegible] מצד ממשלת־[illegible]. דרך אחרת אין. [illegible] צרפת ואיטליה [illegible] יודעים ברור את המצב, ויש [illegible], כי [illegible] כל אשר לאל־ידם כדי לקרוא פעם אחת [illegible] [illegible] שם.

ש. סופרין מציע את הריזולוציה בנוגע לדרישותינו ברומיניה, שקבל הועד המיוחד לכך, אחרי משא־ומתן ארוך ורציני.

כאן נתגלה הקונגרס בכל [illegible]. בריזולוציה אמרה, כי אנו דורשים גם „זכויות לאומיות". ודרישה זו גרמה ויכוח נרגש [illegible] שארך שעות אחדות. הוכוח הזה הרים את הקונגרס [illegible]. זה היה הרגע היותר [illegible], מלבד שעת [illegible] הריזולוציה בדבר ארץ־ישראל, באספה רבה זו. מתוך המשא־והמתן הזה נשמע גאון לאומי, שאין למעלה ממנו. ברגש ובחום [illegible] הציונים והלאומיים בעד הדרישה הזאת, אשר כחדשה היא בעיני [illegible] המתבוללים מכל המינים והמדרגות. אמנם מן הצד המעשי לא היה צורך בכל הוכוח הנמרץ הזה, שגם [illegible]. אולם [illegible] הלאומיים [illegible] פעם אחת בפני יהודי אמריקה, שאינם יכולים או אינם רוצים להבין עוז לאומי כזה. ומן הצד המוסרי הזה אין ערוך להלכה הלאומית הגדולה, שיצאה מן הקונגרס לעולמי היהודי.

נגד זכויות לאומיות דברו רק שני צירים: י. [illegible] וי. [illegible]. [illegible] היו, כי אין [illegible] זכויות מיוחדות. גם באמריקה איננו דורשים זכויות לאומיות, [illegible]. אפילו הציונים צריכים להתנגד לכך, כי בזה תתחזק הציוניות. אל לנו [illegible] לבדה. אל נפרד משאר התושבים. לא בתור יהודים, אלא בתור אנשים אנו דורשים [illegible].

תמצית דברי [illegible] היא זו: לא [illegible] בדבר הזכויות באמריקה [illegible]. היהודים ברומיניה הורשים כבר זכויות לאומיות, אלא שהם מתיראים להגיד זאת בגלוי. [illegible] מה הגיע [illegible] לא בתור ציונים אלא בתור יהודים עלינו לשמוע מה אחינו [illegible] בעצמם ולא עוד, אלא [illegible] בשבילם זכויות לאומיות, אם יחפצו ואם לא. זוהי תקנתם ורפואתם — ואפילו הוא הבינו זאת לפי שעה. הן נרע מאד, אם אנחנו לא נדרוש זכויות לאומיות [illegible].

[illegible] יש עוד [illegible] את [illegible]

[illegible] מצד הציוניות [illegible] להרב [illegible], אבל מלבד שאני ציוני [illegible]

יהודי, וגורל כל אחינו, אשר לצערם עדיין נשארו בגלות, קרוב ללבנו. לא נכון, כי היהודים הם המיעוט היחידי ברומיניה — יש עוד מיעוט: [illegible]. רומיניה הונתה אותנו פעם אחת ולא תוסיף. לא תכניות ועיונים, אלא צרכיהם של היהודים בארצות ההן לנגד עינינו. כאן אמנם לא נרגיש צורך בזכויות לאומיות. אמריקאי — זהו מושג מדיני. אירלאנדי, יהודי, פולני ועוד, החי באמריקה וברוחה, הוא אמריקאי. במשך הדורות אפשר תקום גם פה שאלת הלאומים. אולם פולני, רומיני — מושג לאומי. יהודי איננו פולני ואיננו רומיני. בלי זכויות לאומיות אין קיום גם לזכויות המדיניות. למשל, בפולין בשנת 1919 הרשו הפולנים, כי היהודים יצביעו בעד [illegible] האנטישמי, מבלי שהבינו, כי [illegible] היהודים יצביע בעדו.

יוסף בארונדיס: רומיניה תתן שווי־זכויות ליהודים בתנאי קטן אחד, כי ישתמדו ויתבוללו. [illegible] משוין בלא [illegible] רומיניה לאמריקה. [illegible] אין לנו לבטוח. קיום עם ישראל חשוב לנו מכל. גם אל נסמוך על היהודים שם; אינם יכולים לדבר בעצמם [illegible].

ד"ר נ. סירקין: [illegible] העיקר, כי העם המושל מושל גם בדתם של התושבים. בדורות האחרונים שלט העיקר, כי העם המושל מושל גם בלאומיותם של התושבים. אבל עתה קם אידיאל חדש: כל לאום מושל בעצמו. אמריקאיות — זהו מושג נעלה, שמשתנה לפי צרכי השעה. השתתפותנו במלחמה [illegible] עמים קטנים תוכיח. בדרשנו זכויות לאומיות בשביל היהודים, הרי אנו עושים זאת לפי רוח האמריקאיות. מאמריקה אנו שולחים [illegible]. אין הבדל בין התחיה בארץ־ישראל והתחיה הלאומית בגולה. לאומיות [illegible].

ב. צוקרמאן: זהו [illegible] בקונגרס, מלבד ארץ־ישראל. עלינו [illegible] יתרומם ויביע בפה מלא מה שתוכם [illegible]. נתן מוסר השכל לאלה שאינם מבינים. נזכורנא, כי יהודי אוקראינה כבר שלחו שלוחים הגונים, שיתבעו זכויות לאומיות — ואנחנו מה? אל נעשה בזה שום פשרות [illegible].

[illegible] באמריקה לשארית [illegible] אנו דורשים זכויות לאומיות [illegible] אזרחיות [illegible] ומדיניות, אלא — מה שיותר עיקרי [illegible] היהודית ההוגנת. רומיניה הכירה בלאומיותנו לרעה, בהכריזה על אחינו בתור „זרים", לפי הסעיף השביעי. אנו דורשים, כי ליהודי יהיו לא רק זכויות אישיות, אלא לאומיות. אנחנו

אומרים ביחד עם אחד־העם, אשר אם תהיה ברירה בין זכויות מדיניות, דתיות ואזרחיות ליהודי הפרטי ובין ההכרה בלאומיותנו, מוטב לנו שלא נוותר על לאומיותנו היהודית הרוחנית, ואנו מוכנים לקחת שוב את מקל־הנודדים בידנו ולנדוד הלאה ולחכות לנס של ביאת המשיח. ארבעת אלפים שנה חננו לאום; שני אלפים שנה היינו בגולה, נתונים ברדיפות ובייסורים ובענויי־מות, ובכל־זאת נשאר עמנו נאמן לראשיתו הרוחנית. לעולם לא נכנע!

כתום הוכוחים מודיע י. הירשפלד, כי הוא ציוני ולאומי, שהיהודים הם לאום, והוא הציע להצעתו למחוק את המלים „זכויות לאומיות".

י. ענטין דורש למחוק מתוך הרזולוציה את הסעיף המספר מה שפעלו היהודים בעד רומניה. אנחנו דורשים לעצמנו זכויות לא משום שעשינו דברים טובים אלא משום שאנו בני־אדם החיים וקיימים.

— הדרישה הזאת מתקבלת פה־אחד.

הרזולוציה עם הדרישה „זכויות לאומיות" מתקבלת פה־אחד (מלבד התנגדותו המפורשת של הרב י. סילווערמאן) ובקריאות־התפעלות, שנמשכו רגעים מספר.

רזולוציה בדבר יהודי רומניה.

בהיות כי היהודים ברומניה שרויים ויושבים מכבר בשדרות התושבים;

בהיות כי היהודים ברומניה שוללים ומחוסרים הזכויות הלאומיות, האזרחיות, הדתיות והמדיניות, אף כי הם ממלאים, כשאר התושבים, את כל חובותיהם לארצם, ועבודת־הצבא במשמע,

בהיות, כי היהודים ברומניה משועבדים לחוקים מגבילים רבים ונרדפים בדבור ובמעשה תמיד, אף כי הם היו שם זה מאות בשנים;

בהיות, כי הפירה רומניה את התחייבותה הקדושה למדינות בשנת 1878 לשחרר את יהודיה;

בהיות, כי חוק־התאזרחות בשביל זרים, שנתחבר אחרי ברית־בוקארעשט, אינו פותר את שאלת היהודים ברומניה, ובפועל הוא מוציא מן הכלל בערך שבעים וחמשה אחוזים מן היהודים, על סמך פירושים טכניים לאישורים לחוק הנזכר;

לכן החלט, כי הקונגרס היהודי האמריקאי דורש על־ידי שלוחי ארצות־הברית לאספת־השלום, כי עתידם של היהודים ברומניה ישמר באמצעי־ענין ובערבות נכונה, באופן שזכויותיהם להבא תהיינה בטוחות עד כמה שאפשר; כי הועד שיבחר על־ידי הקונגרס הזה ישתמש בכל ההשפעות הראויות ויסייע סיוע מלא ליהודי רומניה, כדי שיוכלו להשיג את כל הזכויות שהם דורשים; כי כל הגזירות נגד היהודים תהיינה בטלות; כי היהודים ברומניה יקבלו זכויות מדיניות, אזרחיות, דתיות ולאומיות בפועל; וכי חוק־ההתאזרחות יתוקן ובמעשה יהיו שוים היהודים ליתר תושבי רומניה.

מתוך מצב־נפש מרומם והגיגות יתירה נסגרה הישיבה החמישית, שהיתה רבת־ערך כל־כך.

הישיבה הששית נפתחה בשעה הרביעית.

נתקבלה פה־אחד רזולוציה נוספת, כי היהודים ברומניה יקבלו מאת הממשלה את דמי הנזקים, שסבלו בשעת המלחמה.

פה־אחד, בלא שום וכוחים וברצון רב, נתקבלה הרזולוציה הבאה.

רזולוציה בדבר משלחת צירים לאספת השלום.

החלט, כי הקונגרס היהודי האמריקאי יבחר משלחת בת תשעה חברים, שתסע לאירופה בהקדם היותר אפשרי, ובהשתתפות באי־כחם של היהודים מארצות אחרות, שיבואו שמה, תשתמש בכל כחותיה להגשים את המטרות, שלשמן נקרא הקונגרס הזה; בהסכם להוראות, שנקבעו על־ידי הקונגרס.

עוד החלט, כי המשלחת תתן דין־וחשבון לקונגרס, מכלית עבודתה באירופה. ונשיא הקונגרס נדרש בזה לאסוף את הקונגרס על־מנת לשמוע דין־וחשבון מן המשלחת לא יאוחר משנה אחת אחרי חתימת ברית־השלום, וכן לדון בענינים אחרים, שיתעוררו אז.

ועוד החלט, כי בהצטרך המשלחת בהוראות נוספות או בהתגלות תנאים חדשים, תוכל המשלחת ברוב־דעות לפנות אל נשיא הקונגרס לקרוא ישיבה מיוחדת של הקונגרס כדי להחליט בהצעות החדשות.

וכוח נמרץ, אבל קצר, נתעורר לרגל הרזולוציה לקרוא קונגרס יהודי עולמי. המערערים האחדים מן הריפורמיים בקשו להדיחה, גם לאחר שנתקבלה ברוב גדול, בכל מיני פרכוסים פארלאמנטאריים, אך הדבר לא עלה בידם, ולבסוף נכנעו כולם. הרזולוציה נתקבלה במעט פה־אחד ובהתלהבות מרובה.

רזולוציה בדבר קונגרס יהודי עולמי.

הוחלט, כי הקונגרס היהודי האמריקאי, אחרי כריתת ברית־שלום בין העמים הנלחמים, יפקוד על ציריו באירופה לאחוז באמצעים הדרושים והנכונים, בהשתתפות באי־כחן של החסתדרויות היהודיות מארצות אחרות, כדי לקרוא קונגרס יהודי מכל העולם.

וכאן בא הרגע היותר נעלה של הקונגרס. פרופיסור ה. פרידנוואלד עלה על הבימה לקרוא את הרזולוציה בדבר ארץ־ישראל, שנתקבלה, אחרי שקול־דעת מרובה, פה־אחד מאת כל הזרמים השונים, שהשתתפו בועד המיוחד לכך. הצירים התכוננו לרגע הגדול הזה. דממת־קודש שררה באולם, כשהקדים המנהיג הציוני החביב בקול רועד, כי זהו הכבוד היותר יקר, שהגיע לו בחייו, ושקרא אחר־כך את הרזולוציה ההיסטורית מלה במלה, במתינות ובזהירות. הצירים הרגישו את חשיבות השעה בהתאסף בפעם הראשונה

באי־כחם של כל היהודים באמריקה לתבוע את זכותם על אדמת אבותיהם. כשהשמיע פרידינוואלד את המלה האחרונה של הריזולוציה, פרץ זרם של התלהבות והתרוממות־הרוחות, שאין לצייר במלים. הצירים קמו מעל מושבותיהם, הריעו ורננו ובקשו מוצא לסערת־נפשם. צלילי „התקוה" וההמנון האמריקאי ונפנוף דגלים עברים מלאו את חלל־האויר. זה היה רגע של עלית־נשמה לאומית. הריזולוציה נתקבלה פה־אחד, והציע את א. ליאו וויל מפיטסבורג, ציר הועד היהודי האמריקאי.

ריזולוציה בדבר ארץ־ישראל.

החלט, כי הקונגרס היהודי האמריקאי פוקד על ציריו באירופה לפעול ביחד עם באי־כחן של הסתדרויות יהודיות אחרות וביחוד עם ההסתדרות הציונית הכללית, כי אספת־השלום תכיר בשאיפותיו ובתביעותיו ההיס־טוריות של עם ישראל בנוגע לארץ־ישראל, והקונגרס מברר, כי בהסכם להכרזה הבריטית מיום 2 בנובמבר, 1917, שנתאשרה על־ידי ממשלות־ההסכמה ונשיא ארצות־הברית, יוקם בארץ־ישראל סדר מדיני, פקידותי וכלכלי כזה, שיבטיח — בהשגחת אנגליה, שתשמש בשם אגודת־העמים שתוסד — את התפתחות ארץ־ישראל בתור מיהלט־עם (Commonwealth) יהודי, בתנאי מפורש, כי לא תחול שום פגיעה בזכויותיהן האזרחיות והדתיות של הקהלות שאינן יהודיות בארץ־ישראל או בזכויות ובמעמד המדיני, שהיהודים נהנים מהם בארצות אחרות.

היושב־ראש קורא טלגראמה של ברכה אל הקונגרס מאת ועד פילאדלפיה של התאחדות הארמינים באמריקה. הארמינים מקוים, כי מדינת־יהודים תוסד שוב בארץ־ישראל.

עוד ריזולוציה חשובה אחת נתקבלה פה־אחד ובתשואות־רצון.

ריזולוציה בדבר הופש העמים הקטנים.

הקונגרס היהודי הראשון באמריקה מחליט לפקוד על הצירים, השלוחים ממנו אל אספת־השלום, כי יבקשו מאת צירי אספת־השלום השפיע, שלא ינתנו לשום ארץ אבטונומיה מלאה, עמידה עצמית וחירות, אם לא תבטיח הארץ במלואן את זכויותיהם הלאומיות, המדיניות, האזרחיות וההרשתיות של כל העמים היושבים בארץ עכשיו ובדורות הבאים.

הישיבה הששית נסגרה.

הישיבה השביעית נפתחה בשעה התשיעית בערב.

ישיבה זו קצרה היתה, משום שהועדים לא גמרו עדיין את עבודתם.

על־פי הצעת אחד הצירים קם כל הקונגרס ברגש יובל הרצון.

נתקבלו ריזולוציות להביע תודה לב. ריטשארדס, מזכיר ועד־הקונגרס, לקארלינגר ולד"ר י. א. הורוויץ בעד עבודתם החרוצה לטובת הקונגרס.

בשאר הזמן נאמו נאומים קצרים: צ. ה. מאסליאנ־סקי, מ. ווינטשבסקי, יהואש, שלום אש, דוד פינסקי, ראובן בריינין, מ. מ. דוליצקי, הרב ז. גולה, אברהם רייזין, הרב אבראמוביץ, מ. מ. שיינקין, המשחק יעקב אדלר, מאכס פיין, הרב אשינסקי וד"ר מ. הלר.

ראובן בריינין דבר עברית והביע את תקותו, כי הקונגרס היהודי העולמי יהיה בירושלים ובו ידברו רק שפה אחת — השפה העברית. דבריו נתקבלו במחיאות־כפים רועשות — אות, כי כמעט כל הנאספים הבינו עברית.

גם מ. מ. שיינקין דבר חצי נאומו עברית. מ. מ. דוליצקי קרא אחד משירי ציון שלו, שעשה רושם עז על הקהל.

כל הנואמים, ומנהיגי הפועלים ביחוד, השמיעו דברים נלבבים וחמים על התחיה הלאומית וגאולת ארץ־ישראל.

עם קבלת ריזולוציה, כי הקונגרס יבקר את „פעמון־החירות" ההיסטורי, נסגרה הישיבה השביעית.

—

יום ד', 18 בדצמבר, רביעי לקונגרס.

לפני פתיחת הישיבה יצאו לפני הצהרים כל הצירים בתהלוכה נאדרה עם דגלי־ישראל ודגלי־אמריקה אל האולם „אינדיפינדינט הול". בתוך האולם נאמו באי־כחן של ממשלת המדינה והעיר. ה. קוטלר ונתן שטרויס ענו על דבריהם. שירת „התקוה" נשמעה בפעם הראשונה באולם ההיסטורי הזה, שפעמון־החירות שלו קרא דרור לעם אמריקה. הדגל העברי נפנף באותה שעה מעל הבית הזה, הקדוש כל־כך ליושבי הארץ הזאת.

הישיבה השמינית והאחרונה נפתחה בשעה השלישית לפנות ערב.

היושב־ראש קורא טלגראמה של תשובה, שנתקבלה מאת פרופיסור מאזאריק, נשיא הריפובליקה של בוהימיה. וזה תוכן הטלגראמה: „הטלגראמה שלכם בנוגע לגירושי היהודים מבוהימיה הגיעה לידי. באתי בהתקשרות עם המיניסטר לענייני חוץ והוצאתי פקודות המיובות לשים קץ לגירושים".

לואיס מארשאל קרא את הריזולוציה המאוחדת, שנתקבלה על־ידי כל הועדים בישיבה משותפת. הישיבה הגדולה הזאת, שהשתתפו בה חמשים ושנים חברים, נמשכה כשלשים שעה וברורה את השאלה מכל צד, אחרי וכוחים רבים ושואנים. הריזולוציה נתקבלה בקונגרס פה־אחד ובתרועות־רצון.

ריזולוציה בדבר זכויות ליהודים.

הוחלט, כי הקונגרס היהודי האמריקאי מבקש בכבוד מאת אספת־השלום, כי בברית־השלום ירשמו סעיפים בתור תנאים מוכרחים ליצירת כל המדינות החדשות או המוגדלות. התנאים האלה חייבים להעשות חלק מן

הקונסטיטוציות של המדינות הנזכרות קודם שתקבלנה הכרה גמורה. התנאים יתבטאו בסעיפים אלו:

1) כל התישבים בארץ... ביניהם אנשים ומשפחותיהם, שברחו או גורשו למן אחד באבגוסט, 1914, וישיבו שמה במשך עשר שנה משעת קבלת הסעיף הזה, יחשבו לאזרחים בארץ ההיא, בתנאי כי אלה שנעשו מאז אזרחים במדינות אחרות תנתן בידם הרשות עד ימי רביע להודיע לאיזו מדינה הם רוצים להשתייך.

2) למשך עשר שנה, אחרי קבלת החוק הזה, לא יוחק כל חוק, שיאסור על כל מי שהיה תושב באיזו מדינה, שהיתה שולטת בארץ... להתישב ב... ולהעשות כאן אזרח.

3) כל האזרחים ב... בלי הבדל גזע, לאום או אמונה יהיו נהנים מזכויות אזרחיות, מדיניות, דתיות ולאומיות במדה שוה, ולא יוחק או יתקיים שום חוק, שמתכוון לקפח את זכויותיו של אדם, או לגזור עליו כל גזירה, הבדלה־לרעה או הגבלה בגלל גזעו, עמו או דתו, או למנוע מתת לכל אדם את ההגנה השוה על החוקים.

4) העיקר של באי־כח המיעוט יובטח על־פי החוק.

5) חברי החברות הלאומיות והדתיות אשר ב... יהיו רשאים לנהל בחירות מוסדותיהם הצבוריים: אם דתיים, חנוכיים או ממין אחר.

6) לא יוחק שום חוק, שיאסור שמוש בכל שפה. ובכל בתי־הספר הכלליים בגלילות שיושבים בם לא תיאסר מסירת שיעורים בכל שפה.

7) כל אלה השומרים יום אחר מלבד יום ראשון בשבוע בתור יום־שבת יהיה מותר להם לעסוק בעסקיהם בכל יום חוץ מיום־שבתם; במו־כן לא יוכרחו לעשות ביום־שבתם ובחגיהם דבר, הנחשב בעיניהם לחלול־הקודש.

הקונגרס שלח, בהסכמת כל הצירים, תשובה זו אל קונגרס האוקראיניים, שנועד עתה בוואשינגטון:

„הקונגרס היהודי האמריקאי מודה לכם על דבר החבה, שהגיתם ליהודי גליציה ופולניה, והוא מביע את תקותו ואמונתו, כי אספת־השלום תביא לסדר־עולם חדש, מיוסד על דימוקראטיה ועל העיקר של הגדרה עצמית לעמים".

תשובות כעין זו נשלחו גם אל חברות אחרות, ששלחו דברי־ברכה אל הקונגרס.

פה־אחד נתקבלה התשובה, שנערכה אל ההסתדרויות הפולניות באמריקה.

תשובת הקונגרס היהודי אל הפולנים.

אל הסניף הפולני הלאומי וועד־ההגנה הלאומי הפולני.

אדונים נכבדים!

מכתבתכם מיום 14 בחודש זה, שלוח אל הועד היהודי האמריקאי ואל ההסתדרות הציונית באמריקה, נמסר לעיון אל הקונגרס היהודי האמריקאי, המתאסף עכשיו. דברי תשובתו הם אלה. הידיעות הטלגראפיות הרבות, שהגיעונו משוויצריה, הולנדיה, אנגליה וארצות אחרות, המתארות את הפוגרומים והשחיטות הרציניים, שהתחוללו ביהודי גליציה ופולניה, הרי הן בכלל מפורטות ובאות ממקורות נאמנים ואחראיים, עד שאין אנו יכולים להטיל ספק באמיתתן.

ועוד יותר, העובדה ההיסטורית, הנוספת, כי במשך שש השנים האחרונות נעשה ברוא הפסק נגד היהודים בפולניה מלחמה במרירות ובשנאה שאין דומה לה ובמדה גדולה כל־כך על־מנת להוריד עם שלם אל תהום המצוקה, עד שהדבר הזה בלבד משמש עדות נאמנה, כי השמועות אמיתיות הן. צר לנו, כי בברורי־דבריכם הנדפסים ראיתם נחוצות להטיל אשמות נמהרות, מפורשות ולא־נכונות על היהודים באמריקה על שום שהם מאמינים במה שאי־אפשר להם שלא יאמינו, ועל שום שהביעו את רגש הזועה וההתרגזות שהרגיש לבם למשמע הצרות והתלאות החדשות שבאו על אחיהם. אילו לא היה הדבר כך, כי־אז היינו ראויים לבוז.

בכל־זאת תחת רושם הבטחתכם, כי בתור באי־כחם של ארבעה וחצי מיליונים פולנים, — שיחד אתנו הם אזרחים בארצות־הברית, הארץ אשר כולנו יושבים בה ואשר אליה נביע את נאמנותנו בשמחה, — אתם מודיעים, כי הם אינם מודים באמתות הידיעות הנזכרות ובי הפוגרומים והרציחות בכל פנה, והם מתנגדים בכל כח לפרעות ולפוגרומים איזה שהם; כי הם תומכים בעקרים, שהיהודים בפולניה ראויים לרכוש את הזכויות והחופש, כמו כל עם אחר בארץ ההיא; וכי הם מסכימים לממשלה מיוסדת על עקרי החרות הדתית, המדינית והחברתית, כפי שהובטחו על־ידי הקונסטיטוציה של ארצות־הברית, — בשימנו אל לב את האמור אנו מקבלים את הצעתכם לסדר ועד, שתעודתו להתחקות על מצבם הנכון של היהודים בפולניה ולמסור דין־וחשבון גלוי ומפורט.

הקונגרס הזה יבחר את החברים היהודים של הועד נימנה ועדה, שתדון עמכם בפרטים, ובכללם — החוזה בדבר שמות שני אמריקאיים מפורסמים שאינם יהודים ולא פולנים, שישמשו בועד הזה.

ההחלטות של הקונגרס היהודי האמריקאי.

הקונגרס החליט ברוב־קולות בדבר זכויות היהודים גם את השם העברי, שארץ־ישראל תהיה מדינה מוגדרת. במקום החלטה, כי כל ההחלטות, שנתקבלו בקונגרס, תשמשנה הוראות לצירים אל אירופה. הוחלט, כי דין־וחשבון של הקונגרס בעברית, אידיש ואנגלית ידפס על־מנת להפיץ ברבים במספר 25,000 טפסים.

פה־אחד וברוב־רצון מיוחד נבחרו תשעת הצירים, שילכו בשם הקונגרס לאירופה. הצירים האלה הם באי־כח כל המפלגות והזרמים. ואלה הם: השופט יוליאן וו. מאק, ד"ר סטיפן וויס, לואיס מארשאל, ה. קוטלר, יעקב דיהאז, הרב ב. לווינטאל, ד"ר נ. סירקין

הרב יוסף באראנדעס, מוריס וינר טשבסקי, המזכיר הכללי גבריאל ב. ג. ריטשארדס.

היושב־ראש הודיע, כי הוצע גם אדולף קרויס, נשיא האורדן „בני־ברית“, בתור חבר למלאכות, אך מפני מחלתו נתפטר ממשרה זו.

ויכוח קצר וחריף פרץ בדבר הצעה, כי הקונגרס יהיה קבוע ומתמיד. היושב־ראש הודיע, כי הצעה זו אינה מן הסדר לעת־עתה, משום שהיא מתנגדת אל החוזה, שנעשה בין ההסתדרויות השונות, שקראו את הקונגרס. רק כשישובו הצירים מאירופה והקונגרס יתאסף שוב, אז אפשר יהיה בכיפי הדעמיד שאלה זו על הפרק. הודעה זו לא השביעה רצון את צירי „פועלי־ציון“, אולם בהודע להם התקנה, שנתקבלה בקונגרס, כי כל רזולוציה צריכה לעבור דרך הועד המיוחד לכך, ואשר על־כן אין להציע הצעות בין חברי ועד העתה.

הרב ה"ר פ. מנדס נאם בדבר הצורך להכין את דעת הקהל לטובת עניני ישראל.

נתקבלו עוד שתי רזולוציות: 1) אין על הקונגרס לעסוק עכשיו בעזרה לנגועי המלחמה, כיון שהועד המיוחד המאוחד עוסק בכך באמונה. ההסתדרות הציונית תשתתף לפי־שעה עם הועד המחוקק בעבודתו, וכשיתאסף הקונגרס עוד פעם לשמוע דין־וחשבון מצירי אירופה, אז תעלה שאלה זו על הפרק. 2) הפדראציה של יהודי רומיניה באמריקה לא תשלח בשמה שלוחים מיוחדים לקהלות בצבא היהודים ברומיניה, כראוי לקונגרס, כאשר כבר שלח כל היהודים באמריקה שולח בעצמו שלוחים בארץ.

הרזולוציה השניה עוררה קצת התנגדות מצד אחדים ממנהלי הפדראציה הרומינית, אולם הקונגרס הכריע נגדם.

על־הכספים מסר דין־וחשבון, כי יהיה צורך בעשרים אלפים דולאר. הכסף יושג מתרומות פרטיות. החלק הרביעי כבר נאסף.

אחרי ששליח קהלת ישראל בפילאדלפיה בא להשיב תודה לקונגרס על ברכתו, נועל הנשיא יוליאן וו. מאק את הקונגרס בדברים מעטים ויפים. הקונגרס יצר יהדות מאוחדת באמריקה. המלחמות שהיו כאן מימן יפה הם, כי עוד חיים אנו. מנוחה בבית־הקברות. אנחנו עשינו את שלנו. אם לא נצליח — אין זאת אשמתנו. תקות עמנו על בנין ארצו ושחרור אחינו במזרח אירופה — אלה הם שני המעשים הגדולים שעשינו. אם בראשית פתיחת הקונגרס היה פרוד־דעות, הנה עכשיו, עם נעילתו, הננו כולנו בלב אחד ובדעה אחת.

בשעה הראשונה ורבע בלילה נשברת „התקוה“ ננעל הקונגרס היהודי הראשון באמריקה מתוך התפעלות־רוח ומתוך הרגשה, כי הצליח ומילא את תפקידו באמונה ובכבוד־ראהריות

דניאל פרסקי.

מהקונגרס היהודי

רשימות פרטיות

מאת

ראובן בריינין

נעים היא לפעמים להכנס לטרקלינה של ההיסטוריה בזמנים שהמאורעות פוגשים אותנו כשהם כבר מלוטשים ומקושטים, ידי רבים ליפות רבות; או כשהם לבושים בבגדי־השרד ומעוטרים בעטרת הנצחון, ושל גבורה רבה.

אולם לא רב הוא העונג להתגנב אל המלתחה של ההיסטוריה ולהתגשש שם עם המאורעות בעוד שלא הלבישו מערומיהם, בעוד שלא כסו מומיהם, בעוד שלא ערך המסרק על ראשם, הפוך והכחל על פניהם.

או נשתמש־נא בהסברה יותר גסה:

לא נעים היא ביותר להדור לבית־המבשלים של ההיסטוריה, במקום שמטרונה זו מלכלכת ידיה ומכינה את המטעמים הדרושים במרום שעורכת הצבורית מערב אדים וריחות לא תמיד נעימים לאף.

על־כן גם לא נזכיר ראשונות, לא נזכיר איך בשלו ואיך התקינו את הקונגרס של יהודי אמריקה. לא נשים ונכניס את הקורא אל בית־המבשלים של ההיסטוריה, ששם טפלו בהקונגרס ידים עסקניות יותר מדי, עד שבמעט הרחיקו תבשילו. כפי הנראה, נדמה להמבשלים עצמם כי עושים הם נזיד מעדים ממיני בשאיני מינים, כי בוחבים מהדהד ואימות יו תקוד אבירד באבירד וגם בדנאה. ובאמת, אחרי כל הרכבות והתקנות הארוכות הגישו את הקונגרס הדרדר כשהיא כמעט מבושל, במעט די אי לכל היותר, נא. וכשהיא דבר מיד לתברית. ואמנם בשני הימים הראשונים לא לכלו הצירים היעים אותו וכעבור בראי.

זה היה ניו מאבר צבורי מבטנה, לא כשר ולא טוב.

הפתיחה של הקונגרס היהודי הזכירה הרבה נזכרתי באותו יום פתיחת הקונגרס הציוני הראשון בבאזעל. לא היה כל דמיון ביניהם. שם בבאזעל הרגשנו בשעת הפתיחה מין הרגשה של ירושלים־הנפש, ופה, בפילאדלפיה מין הרגשה של חגיגה פשוטה. שם נראו על הבימה הראשית בפעם הראשונה פנים חדשות, פני גבורי הרעיון היה חדש בפיהם; ופה — פנים ידועות לנו מכבר ובפיהם הסכמה למה שכבר הציעו לפנינו. פה, בפילאדלפיה, שמענו רק הד ההוק והחש מתליפת הקונגרסים הציוניים הראשונים. שם, בבאזעל, הרגשנו בין צירי ראשית יצירת הרעיון הנובעת ממעמקי מקורות קדושים, ופה — חיקות של התבונה הצבורית.

מזה היה חה גם שנעמה הקונגרס היהודי בשני ימי הראשונים.

נדמה היה, כי הקונגרס בעצמו מתירא להתרומם מעט יותר מכפי השיעור הבינוני של אספת־עם, או של ועידה מצוית. ואם נכר לפעמים התרומם מעט, רק זרת אחת, לגובה העירנות שבשבירה ניצה, אי יותר מרגשת זו נערמה המעכבת את ההתרוממות.

נדמה היה, כי הקונגרס היהודי שואף בעת ובעונה אחת להיות ולבלי היות, כי בוחר הוא בעצמו בקצור ימים, כי ממהר הוא להסתלק מעל הבימה ולפנות מקום — למי? גם הוא לא ידע.

בקונגרסים הציוניים בבאזיליאה היו באים אורחים, מלבד הצירים, מקרב תלמידי בתי־המדרש הגבוהים, צעירים נלהבים וצמאים לדבר אלהים; היו באים אורחים משכילים, סופרים ועסקנים, מבעלי המחשבה והרגש שבקרבנו, הצמאים לחזון לאומי. ורוב האורחים שבאו לפתיחתו של הקונגרס היהודי בבית־הזמרה „מטרופוליטאן" היו מקרב השבעים שבקרבנו. שם באו לשמוע הרמות, ופה — באו לראות במחזה, לראות ולהראות.

בקונגרסים הציוניים היתה תמיד הסביבה היהודית מלאה רשפי המחשבה והרגש. מקרוב להקונגרס היהודי חסרה אותה הסביבה, המסגרת היפה, המבליטה את התמונה, חסרה האטמוספירה היהודית.

* * *

הקונגרס היהודי נפתח בראשונה, במנהג אמריקה, על־ידי תפלתו וברכתו של הרב לווינטאל. התפלה והברכה נאמרו בעברית יפה ובנוסח עתיק, הנאותה גם למשאלות השעה החדשה, בנוסח שאפשר לאמרו רק בשפת התפלות: „אנא אלהי ישראל, קבל־נא ברצון את ברכתנו, תודתנו ותפלתנו אליך, אב הרחמים, ברכתנו אליך על אשר החייתנו וקיימתנו להיותנו כיום הזה אחרי אלפים שנה של גלות ונדודים, תלאות ומצוקות, הרוגות, גזירות ושמדות, ומקרב לבנו נברך לך אבינו שבשמים על אשר הגעתנו היום להתאסף צירי עם ישראל להביע אנחות מאות דורות שעברו ומחאתנו על כל התלאה אשר מצא את עמנו ולמצוא הדרך הטובה איך להטיב מצב עמנו הנדכה והכושל... שלח אורך ואמתך עליהם להאיר לפניהם דרך האמת לטובת עמנו, תורתנו, ארצנו ודתנו, להבטיח מקלט בטוח לעמנו בארץ אבותינו, לדרוש ולהשיג זכויות אזרחיות ולאומיות לבני עמנו בארצות הגולה"...

הרי לכם תפלת־היום, התפלה שהזמן גרמה. שפה עתיקה ותביעת־לב חדשה. ואחרי אשר רוב הקהל ו„פני" הקונגרס, שנמצאו באותו מעמד לא שמעו את השפה, שבה נאמרה תפלה זו, ואחרי שאין איש מהסופרים בעתונים שהזכירה ברבים, על־כן קבעתיה ברשימותי לזכרון לדורות, אשר על הקונגרסים של היהודים תהיה השפה העברית השלטת.

גם זאת תקבע לדורות, כי ה„אידישיסטים", שהיו באותו מעמד, לא דרשו, כי התפלה תאמר בשפה היהודית המדוברת.

* * *

את הפתיחה של הישיבה הראשונה של הקונגרס בא השופט הישיש מאיר סולצברגר, אחד מראשי המנהיגים של היהדות האמריקאית, היהדות של אתמול. השופט סולצברגר, ששמו נודע גם לאחינו מעבר לים כאחד היהודים הגדולים והמצוינים, ישב על הבימה כעד אלם להתקופה החדשה המתחלת בישראל, התקופה הדימוקראטית, התקופה הלאומית. אמנם פתיחתה של תקופה זו, כפי הצורה אשר נתנו לה בבית־הזמרה „מטרופוליטאן", לא היתה כל־כך מזהירה, אך עם כל זאת נפתחה לעיניו, ואין להסב את גלגל הזמן אחורנית.

השופט סולצברגר, שעמד שנים רבות בראש „ועד היהודים", שהוא מהשתדלנים של עמי ישראל, היה מהמתנגדים הגמורים לקריאת הקונגרס. וטעמו ונמוקו היו עמו. טעם ישן ונמוק שעבר עליו כלח: חוסר רגש האחריות בקרב שלוחי ה„המון" הגדול. תביעות לאומיות, מדינה יהודית — יש סכנה בדבר. אלה הם דמיונות והזיות, זוהי מרידה נגד המשטר הישן, שעל־ידיו נוצר „הועד היהודי". קונגרס יהודי דימוקראטי — חס מלהזכיר, שטות והבל־הבלים... ומה יאמרו הגויים?

והנה העמוד החזק של השתדלנות הגלותית, והנה התקיף, המנהיג של היהדות האמריקאית מאתמול בא בכבודו ובעצמו לראות בעיניו את פתיחת הקונגרס היהודי, את הבריאה החדשה בישראל. בא — ושתק. הוא ראה את הצפרים החדשים ושמע את שירתם החדשה — ושתק. רק לפעמים נראו בקצות שפתיו הקמוטות בת־צחוק קלה. של רצון או של לעג? ומה היה פירושה של שתיקתו העקשנית? האם אמר בלבו: „נצחוני בני הדור הזה!" או הפקח הזקן אמר בלבו: אין כל חדש תחת השמש. מה שהיה אתמול הוא גם היום ויהיה גם מחר. כל הקונגרס הדימוקראטי הזה אינו אלא אחד משעשועי־צעצועי הזמן החדש. השתדלנות אינה אלא פושטת צורה ישנה ולובשת צורה חדשה, אותה בעיקרו ובעצמו של דבר, בתוך־תוכה נשארה השתדלנות, שאין בה אלא כפה, ברשין התחינה, כמו שהיתה אתמול. עוד הפעם יבואו יחידים, פוליטיקאנים הרוצים, שתדלנים מסוג חדש וידברו בשם העם. עוד הפעם יהיו היחידים, המתנשאים, המתפרצים, היודעים להתעות את הקהל הגדול והמומחים לשמוש מכונת־הצבור הגדולה, — עוד הפעם יהיו. אותם היחידים עושים, כל מה שיש לעשות לטובת היחידים, כרצונם הטוב, כפי הוראת השעה, לפי שקול־דעתם הם ואת פי העם לא ישאלו. ומה ידע העם! העם הוא רק מתענג על מלים יפות, על ניבים חדשים: זכויות לאומיות, בית לאומי, או גם ריפובליקה יהודית, בארץ־ישראל וכדומה.

מי יודע מה חשב השופט הישיש בלבו. ואיש מקרב הקהל הגדול גם לא רצה לדעת מה הוא חושב. עוד אתמול היה ראש המדברים בעניני היהודים, והיום — איש לא שם אליו לב.

הסתכלתי בפני השופט הזקן וקראתי בין קמטיהם מחשבת תוגה: אכן כפויי טובה המה האנשים האלה,

הקהל הזה. כמה טרחתי, כמה עבדתי וכמה הקרבתי בעד היהודים הללו ובעד אחיהם שמעבר לים! עוד אתמול הייתי מנהיגם ומיטיבם, והמה נתנו בי אמון. עשיתי מה שעשיתי לטובתם ואיש מהם לא פצה פה כנגדי... והיום נשכחתי מלבם, כי מנהיגים אחרים קמו והם מבטיחים להם ארץ חדשה ושמים חדשים...

וכאחד הצללים,- צללי התקופה העוברת, המק ועבר השופט סולצבערגר מעל הבימה של הקונגרס אחרי הישיבה הראשונה (וגם לא הוסיף עוד לבוא), ואיש מקרב הקהל לא הרגיש בצאתו.

כך דרכו של עולם: להוציא ישן מפני חדש.

נתן שטרויס נשא את הנאום הראשון בקונגרס. לא האמור היה העיקר, כי־אם האומר.

נתן שטרויס, זה „הדוד הטוב" של יהודי אמריקה בכלל ושל הציונים בפרט, היה הלב של הקונגרס, חביב הקהל. כל מה שיאמר וכל מה שישא על שפתיו ימחאו לו כף. וגם הוא בעצמו מוחא כף לכל נואם, לכל מציע הצעות ולכל החלטה. הדוד הטוב מאיר ומסביר פניו גם לימין וגם לשמאל. רק את הרעש, רק את ההתרגזות לא יאהב. הכל צריך להיות במתינות, במדה, בנימוס ובדרך־ארץ, כמנהגם של בעלי־בתים חשובים.

הקולוניל ה. קוטלר היה המצביא של הקונגרס. יהודי פשוט אך פקח. קולו תמיד צלול וגם דעתו צלולה עליו תמיד. איננו נואם, אך תמיד ערוכה על לשונו המלה הדרושה. הוא קשה כארז וגם רך כקנה. בכל עת שבא הקונגרס בין המצרים או במבוכה היה ה. קוטלר שהשקיט את הרוחות והביא את הסדרים הדרושים.

לואים מארשאל היה הפה של הקונגרס. בתור נואם תפס את המקום־הראשון. הוא נגרר אחרי הקונגרס, נמשך עם הזרם. פעמים אחדות היה מן המסרבים, מן המתעקשים, לבסוף נתרצה, עשה וותורים, נטה אחרי דעת הרוב. אך גם בוותוריו יש לו גבול. גדר עשה לרוחו הלאומי: „עד פה תבוא ולא תוסיף!" עד כאן הקפה ראשונה, עד כאן הקפה שניה! עד כאן — ולא הלאה.

לואים מארשאל הוא יהודי נלהב, יהודי מצוין, תפארת יהודי אמריקה. מלואים מארשאל היהודי הנלהב עד הציוניות הגמורה רק פסיעה אחת, אבל פסיעה זו חסרה, וכפי הנראה, נשגבה היא מכחו. מארשאל הוא יהודי נלהב ומצוין במינו, אבל עד הלאומיות הגמורה חסרה לו רק פסיעה אחת, אבל פסיעה זו עוברת על תהום עמוקה.

מי היה המח של הקונגרס היהודי? יש אומרים: השופט יוליאן מאק, יש אומרים — יעקב דו־האז, ויש אומרים: המח היה בוואשינגטון.

יַהֲדוּת מְאַחֶדֶת

מאת

ק. וויטמאן.

בשתי מדות אפשר לנו למוד את הקונגרס היהודי בפילאדלפיה: במדת היופי והעוז הדראמתי, שבה אנו מודדים כל כנסיה לאומית גדולה והיסטורית ממין זה, הלא היא המדה, שאנו משתמשים בה, בבואנו להסתכל בעצם תכנו, ישיבותיו, נאומיו, וכוחיו וכדומה; ובמדת התועלת הממשית, הכרוכה בו, וביחוד בתוצאות, שיביא לנו בעתיד הקרוב והרחוק. אם נשקיף על הקונגרס מהבחינה הראשונה, אפשר שנמצא בו הרבה לקויים ומגרעות, בפרט כשאנו מעלים על דעתנו את שני ימיו הראשונים. הימים האלה שפכו צוננים על לבותיהם של חסידי הקונגרס היותר נלהבים. ויש מהם, שחשבו בדאגה ובצער, כי הקונגרס הזה, שהיה מקור תקוה ותנחומים לרבבות יהודים במשך ארבע שנים, לא יעלה בערכו על אחת מהועידות הרגילות, שנתברכה בהן היהדות האמריקאית. אולם אם נשקיף על הקונגרס מצד תועלתו הממשית ומצד ערכו לדורות, הנה לא יתעורר בלבנו אף צל של ספק, כי הקונגרס הזה שייך לסוג הכנסיות היותר גדולות ונהדרות שהיו לנו, וכי פותח הוא פרק חדש בתולדות ימי עמנו.

ערכו של הקונגרס מבחינה אחרונה זו כפול הוא: המלאכות, שנבחרה על־ידיו, תבוא בדברים עם ראשי היהדות האירופאית ותקבל כח־הרשאה גם מידיהם, ובתור באת־הכח של היהדות העולמית תגיש את החלטותינו ודרישותינו הלאומיות אל כנסית השלום. דבר גדול כזה לא נעשה עוד אצלנו מיום שהלכנו בגולה, ותקותנו חזקה, כי תצליח המלאכות במשלחתה. אולם אפילו אם נשים לב לקטני־האמנה, המפקפקים בהצלחתה השלמה של המלאכות הזאת, הלא אין לנו מקום לכפור בערכה הגדול בתור הנסיון הראשון לבוא לכל באי־עולם ולדבר על דרישותינו לא בתור שתדלנים ומבקשי־רחמים, כי־אם בתור עם מאוחד ומאורגן, הדורש את זכויותיו בעוז וברמה.

אולם, מלבד ערכו הגדול הזה, יש לו להקונגרס חשיבות לאומית פנימית, שאינה פחותה במעלה מהחשיבות הראשונה, המכוונת כלפי חוץ. הקונגרס הביא את העם היהודי באמריקה לידי אחדות לאומית. ואלמלא בא הקונגרס רק לשם הדבר הזה — דיינו.

עד עכשיו היה העם היהודי באמריקה מתקיים בתור לאום מיוחד רק באופן אובייקטיבי, זאת אומרת: קיומו היה פאסיבי, שהחזיק מעמד על־ידי הקנינים

מורשת־הדורות, בעוד שהעם להמוניו לא הכיר ולא הרגיש בכל אלה, ועל אחת כמה וכמה שלא היתה בו שאיפה אקטיבית ליצור לו תנאים נאותים לקיומו הלאומי. על־ידי הקונגרס הכיר העם את עצמו והוא מתחיל להיות בתור לאום באופן סוביקטיבי, כחי הנושא את עצמו. עד עכשיו היה העם היהודי באמריקה מחולק ומפורר בהשקפותיו ושאיפותיו לא לבד בנוגע לענינים כלכליים ותרבותיים בכלל, כי־אם גם בנוגע לעצם שאלת הויתנו הלאומית, — שאלה שאינה מצויה אצל שום אומה ולשון. מכאן ואילך נפטר מהשאלה המשונה הזאת. העם לכל מעמדותיו ומפלגותיו הודיע את רצונו להתקיים בתור עם ועמד על הדרך, המובילה לקיום כזה. אמנם גם עתה יהיו לנו, כמו שהיו עד עכשיו, חרדים וחפשים בדעות, בעלי־בתים ופועלים, משמרים ומתקנים, אבל לא תהיינה לנו עוד מפלגות וכתות, אשר תלחמנה נגד הרעיון הלאומי ותנועת התחיה. ואם יקומו עוד הנמושות והזקנים של דור ה„רבנים המתקנים" וישמיעו לפעמים את קולם הצרוד — הרי הקול הזה רק יהיה צורם את האוזן ורושם לא יעשה עוד במחנה.

אמנם השנוי הכביר הזה לא בא לנו בבת־אחת ולא הקונגרס הולידו. התנועה הלאומית והציונית במשך עשרות שנים, ימי הפגעים והפורעניות שבאו עלינו בשנים האחרונות, והתעמולה הגדולה מצד ההסתדרויות הלאומיות — הן שגרמו הרבה לבריאת יהדות מאוחדת באמריקה, אבל אין אלה נוטלים מן הקונגרס את ערכו הגדול, כי־אם משמשים תנאים קודמים לו. ומבחינה זו אפילו הקונגרסים הציוניים אינם יכולים להדמות אליו בתפקידם, כי סוף־כל־סוף היו הקונגרסים הציוניים מדברים רק בשם העם היהודי ודרישותיו הלאומיות הגדולות, בעת שהקונגרס הזה הוא העם היהודי לחלקיו ומעמדותיו ומפלגותיו השונים. בקונגרס ציוני שמענו ראמות ונשגבות אך ורק מפי ציוניים; ואילו בקונגרס זה שמענו את הקול הלאומי והציוני יוצא בפעם הראשונה גם מפי באי־הכח של אותם חלקי העם, מימין ומשמאל, שעד עכשיו היו מתנגדים לציון ולאומיות.

הקונגרס היהודי יצר לנו יהדות מאוחדת באמריקה, אבל בזה לא בא עוד תפקידו לידי גמר. הוא הניח את היסוד ליצירת יהדות מאוחדת בכל העולם. וכאן כאילו ראינו את יד ההשגחה, כי דוקא יהדות צעירה זו, שלא היתה כמוה להתפרדות והתפוררות במשך ימי קיומה המעטים, תהיה הראשונה להתאחדות ולהתרכזות במובן הלאומי.

הקונגרס היהודי הזה הוא הראשון. גורמיו היו המלחמה והצרות, שבאו בעקבה על כל היהדות העולמית, ולפיכך לא יכול הקונגרס הזה, על־פי טבע הדברים, לטפל בשאלות פנימיות, הקשורות ביהדות האמריקאית עצמה. אולם מכיון שעמדה היהדות האמריקאית על היסוד הלאומי, לא תוכל עוד להסתפק בתפקיד שהטילה על עצמה: לדאוג רק לצרכי אחיותיה באירופה; בזמן מן הזמנים יבואו היהודים באמריקה לידי ההכרה הטבעית, המובנת מאליה, כי בשעה שהם מתעוררים לתקן את חיי אחרים, עליהם גם לתקן את חייהם הם. הכרה זו תתגבר אצלם ביחוד לאחר שיסתדרו חיינו בארץ־ישראל ובגולה על יסודות לאומיים חדשים, ואז ילבש הרעיון הלאומי, שהתחיל שולט ביהדות האמריקאית, צורה של תנועה לאומית ומעשים לאומיים. כבר הרגישו אחדים מסופרי העתונות היהודית בזה וכבר התחילו להראות את הדרך, שבה תלך היהדות האמרי־קאית. מובן הדבר, כי הסופרים הללו, בהיותם ממזכי השפה היהודית המדוברת, רואים את הדרך הזאת מהרהורי לבם ומתוים אותה בהסכם לרוחם ורצונם ה„אידישיסטי". אנחנו, העברים, רואים את הדרך הזאת לאור רוחנו אנו, ואנו מביעים את חפצנו העז, כי אם תתחיל היהדות האמריקאית לעסוק במעשים לאומיים גדולים לטובתה ותקונה היא, יהיו־נא המעשים הללו ברוח הלאומיות העברית, ומאמינים אנו, כי אם תתפתח בארץ הזאת תנועה עממית גדולה לתרבות ולשון, לחנוך והשכלה במובן הלאומי — תהיה התנועה הזאת תנועה עברית בעיקר. ומאמינים אנו גם־כן, כי כשם שנצחנו נצחון שלם וגמור במלחמתנו העזה והקשה בעד הרעיון הלאומי והציוני, כך ננצח ונצליח בעבודתנו בעד מעשים לאומיים. ואם קבלה כבר היהדות האמריקאית את תורת הלאומיות והציוניות, אי־אפשר לה לעמוד באמצע הדרך, ועתידה היא גם לקבל את תורת העבריות, שהיא שרשה ותמציתה של תורת הלאומיות והציוניות.

הקונגרס היהודי הראשון הוליד לנו יהדות מאוחדת. הקונגרסים היהודים הבאים יביאו לנו יהדות מחודשת — מחודשת ברוח לשוננו ותרבותנו העתיקה־החדשה.

תקוני טעויות.

בגליון לט של „התורן" נפלו הטעויות האלה:

עמוד 9, חטיבה ראשונה, שורה 34 מלמעלה למטה: במקום „תרבותיותיהם" צ"ל: תרבויותיהם.

עמוד 11, חטיבה שניה, שורה 33, מלמעלה למטה: במקום השורה הזרה הזאת, שנשתרבבה לכאן, צ"ל:

מלך מדי את מנדנה בתו לקמביזס מלך פרס, ובזה

התשורה העממית לאליעזר בן־יהודה.

ועד היובל של בן־יהודה מתכבד לפרסם בזה את שמות החברים שהשתתפו בתשורה הלאומית לגבור הלאומי, אליעזר בן־יהודה, לקנות לו בית ונחלה בארץ אבות.

רשימה ב.

סך הכל מרשימה א׳ — —.— $1750,00
א. האן, עורך־דין, קליבלנד, אָ. 25,00
הרב אברהם שפירה, קונטין, אָ. 1,00
מ. פוטשין, ברוקלין — — — 3,00
מ. רוזינבלט, ברוקלין — — — 3,00
ל. מדורסקי, טורונטו, קנדה — 1,00
ה. הלפרן, קליבלנד, אָ. — — 2,00
ד״ר ס. מילר, יונקרס, נ. י. — 1,00
א. סטולרוף, על־פאזא, טקסס 2,00
א. אבסיי, ברוקלין — — — — 2,00
שאול קונין, יונגסטון, אָ. — — 3,00
מאיר כהן, ברונקס — — — — 3,00
משה ילדמן, לואיסביל, קנטוקי 1,00
ד״ר א. מ. בלומברג, דנבר, קול. 2,00
ל. בריינים, דנבר, קול. — — 2,00
ה. רוטלנד, דנבר, קול. — — 2,00
זאב פלדמן, פול־ריוור, מאס. — 1,00
ל. בורשטין, אוסמונד, נברסקה 3,00
הרב בריקן, דורטשסטר, מאס. 3,00
יצחק אללן, ניו־יורק — — — 5,00
ס. דוניגר, ניו־יורק — — — — 5,00
יעקב גלניק, ספרינגפילד, מאס. 1,00
נתן פרנסקי, ברוקלין — — — 3,00
מ. ג. גורדון, בוסטון, מאס. — 3,00
ק. וייטמן, ניוי־ורק — — — 1,00
מ. פרידן, נורפולק, ווירגינא — 5,00
יעקב רוזינפלד, זשוירזי־סיטי — 1,00
מ. פ. גידינג, ניו־יורק — — 2,50
ע. כהן, פוטוקט, ר. א. — — 1,00
ל. בורמן, שיקאגו, איל. — — 3,00
מנחם י. זילברמן, נורביץ, קונ. 3,00
שלמה אייזינמן, רוקסבורי, — 3,00
ישראל מטקאלף, נורבוד, מאס. 3,00
הרב י. רבינוביץ, קמפבלטון — 12,00
א. טורנר, שיקאגו, איל. — — 10,00
וו. גולוב, פילאדלפיה, פא. — 1,00
יוסף יוספסון, פילאדלפיה, פא. 1,00
יעקב טולפין, צלסיה, מאס. — 1,00
מ. סילבר, ברונקס — — — 3,00
ה. ברונשטיין, פילאדלפיה, פא. 1,00
אברהם קפלן, ברוקלין — — 1,00
י. פוליק, בלטימור, מד. — — 3,00
ה. רוזין, ממפיס, טנסי — — 5,00
ס. פרנטון, פילאדלפיה, פא. 1,00
אליהו פנמן, הרטפורד, קונ. — 3,00
שאול ה. כין, אומאהא, נעב. 1,00
מ. בלאק(וועסט הובוקון, נ. דז. 1,00
י. ה. מיטלמן, ניו־יורק — — 25,00
אליהו שאול, ניו־בריטיין, קונ. 2,00
יעקב הורביץ, ניו־יורק — — 3,00

שמעון פוקסמן, ניו־יורק — — 5,00
יעקב אפשטיין, הרטפורד, קונ. 3,00
נתן שמואלסון, ברונקס — — 3,00
שמואל רייזלר, ניו־יורק — — 3,00
ס. טהאו, ניו־יורק — — — 3,00
פיליפ בלומנטל, האוסטון, טקס. 10,00
מ. א. קאס, פורטצסטר, נ. י. 2,00
לואים טוקר, לאטרוב, פא. — 2,00
גבריאל אגוף, לונג ברנטש, נ. י. 3,00
ברנרד ר. לוין, ניו־יורק — — 5,00
ע. הקנר, שקיאגו, איל. — — 10,00
ס. דיימונד, בופאלו, נ. י. — 1,00
מרת ע. אנטין, טולידו, אָ. — 1,00
היראם בושל, סאקרימנטה — 1,50
מאיר פפר, עוועלעט, מינ. — 2,00
ס. ספקטור, פילאדלפיה, פא. 2,00
יוליוס רבינוביץ, נוארק, נ. דז. 2,00
איזידור רוזין, ברוקלין — — 1,00
ה. ס. ניוטון, סקנקטדי, נ. י. 3,00
ש. אשר, פילאדלפיה, פא. — 1,00
אברהם ריימן, בופאלו, נ. י. 1,00
מ. קרבסקי, אליזאבעט, נ. דז. 1,00
מקס מאירוביץ, ניו־יורק — — 1,00
מ. דונטשי, ניו־יורק — — — 2,00
ס. ה. דורוסין, מרשלטון — 2,00
רלף פרסקי, לואיסביל, קנטוקי 2,00
טש. כין, שיקאגו, איל. — — 1,00
נ. האן, ליבסון, ולפרט, ניו־יורק 6,00
היימן ברקוף, ניו־ארליאנס — 2,00
ס. מרקס, הרטפורד, קונ. — 2,00
מ. צינדר, גערי, אינד. — — 5,00
ד״ר י. פינק, פאסייק, נ. דז. 6,00
ט. ברג, ברוקלין — — — — 2,00
ה׳ מ׳ יעקבוביץ, הייברהיל — 3,00
ל. ס. מילר, בופאלו, נ. י. — 5,00
אלכסנדר שפיגלמן, גערי, אינד. 1,00
מ. מ. וינטר, גערי, אינד. — 5,00
ד״ר מ. קוניק, ברוקלין — — 3,00
בנימין ערקס, בלטימור, מד. 5,00
ה׳ אהרנסון, פיטסבורג, פא. — 10,00
יצחק ימפולסקי, רגינה, קנדה 10,00
י. אייזינברג, רוטשסטר, נ. י. 1,00
ס. גולדין, מניטובק, ויסק. — 2,00
פיליפ ברנר, ניו־ארליאנס — 2,00
שלמה רדינובסקי, מודיסטו — 1,50
טוביה רזניק — — — — — 1,00
אברהם אבענד, טולזא, אקל. — 5,00
יעקב אש, פילאדלפיה, פא. — 5,00
יעקב קפלן, סקנקטדי, נ. י. — 1,00
ע״י יהודה גרוזין, איבינסביל:
יהודה גרוזין — — — — — 1,00

ע׳ הורן — — — — — — — 1,00
י. בייקר — — — — — — 1,00
י. טוקר — — — — — — — 1,00
ק. ביילים — — — — — — 1,00
ה. אברהמס, סן־פרנציסקו, קאל. 1,00
ע״י י. גרוזינסקי, ניו־ארלינס:
ש. סיגל — — — — — — — 2,00
מרת ז. מינץ — — — — — 1,00
י. גרוזינסקי — — — — — — 1,00
אברהם מינץ — — — — — 1,00
נ. גולדבלום — — — — — 1,00
גיאורג קרקובר, פיטסבורג, פא. 1,00
יעקב פרדין, יונגסטון, אָ. — 3,05
ב. י. וולפסון, קליבלנד, אָ. 2,00
אָהייאָ מוירטשנדייז קאָ. קליבלנד 3,00
אברהם כהן, ניו־יורק — — 5,00
יוסף בראברמן, אייאָווא סיטי 5,00
מ. אלטשולר, פילאדלפיה, פא. 1,00
ש. סליידין, ניו־יורק — — — 1,00
ע. ס. כהן, ויטשיטה, קנזס — 1,00
ס. פ. שווארץ, ניו־יורק — — 5,00
ויליאם סטארק, פילאדלפיה, — 1,00
שמואל סטריקנר, ניו־יורק — 1,00
יוסף לוין, פיטסבורג, פא. — 3,00
ש. ליניק, פאסייק, נ. דז. — 1,00
איזידור רומן, בייאון, נ. דז. — 5,00
:אהבת ציון״, ממפיס, טענ. — 31,00
שמואל נ. דיינרד, מיניאפולים 5,00
ה. פינקלשטיין, לואיסביל, קנט. 1,00
„אגודת אהבת ציון״, יונקרס 5,00
בורים סינוביי, ברוקלין — — 1,00
משה בוכבאש, פורטלנד, מיין 2,00
ה. כהן, מוביל, אלאבמה — — 2,00
יוליוס זאהן, ניו־יורק — — — 5,00
ס. ה. דבורסקי, רעליי, נ. ק. 1,00
ד״ר מ. ל. פרידמן, ברוקלין — 1,00
שמואל י. לנדוי, קליבלנד, אָ. 2,00
פ. מעלמאן, ניו־יורק — — 2,00
ער. ברמן, ברוקלין — — — 1,00
ב. מרדר, ברונקס — — — — 2,00
יוסף י. ראלף, פילאדלפיה, פא. 3,00

סך־הכל — — — — — — — $2266,05

(עוד יבוא).

אלה החפצים להשתתף בתשורה הלאומית ישלחו את הכסף על־פי הכתובת:

Israel Matz,
29 De Kalb Ave., B'klyn, N. Y.

תקונים ברשימה א.

הרב אבא הלל סילוועה, קליבלנד $25,00
הרב לואים פיינברג, סינסינטי 5,00

נעלים יפות במחיר שוה לכל נפש

אצל העברי

י. ל. עפשטיין

1431 Wilkins Ave., Bronx
Corner 170th Street
Tel. Intervale 4938

טבלאות לכרך „התורן"

שנה רביעית

במערכת „התורן" נמצאות למכירה טבלאות לכרך „התורן" שנה רביעית (מארץ 1917 — פברואר 1918).

המחיר עם המשלוח 40 סנטים

מר מ. שפירא

הסוכן היחידי בשיקאגו וסביבותיה מקבל חותמים ומודעות בשביל „התורן".

שנוי הכתובת

אָנו מבקשים מאת חותמי „התורן" להודיע לנו על־דבר שנוי כתובתם תיכף אחר העתקת דירתם, כדי שהגליונות יגיעו לידם על־פי כתובתם החדשה בלי שום עכוב.

הנהלת „התורן".

לחותמי קאנאדה

אָנו פונים שוב לחותמי קאנאדה ומבקשים מהם לא לשלוח לנו יותר המחאות פרטיות (טשעקס), אלא המחאות פוסטה (מאָני אָרדערס) מפני העכוב שיש בזה לענין גבית הכסף.

הנהלת „התורן".

No. 7 (57)

מי שיש לו גליון (57) 7 של „התורן" מתבקש לשלחו להנהלת „התורן". אנו נשלם לו את מחירו בתודה.

הנהלת „התורן".

הנחה לחותמי „התורן".

במערכת „התורן" נמצאים למכירה

במספר מצומצם:

„התורן" (החדשי) שנה א', מכורך
המחיר $1.50 — לחותמי „התורן" $1.20

„התורן" (השבועי) שנה ג', מכורך
המחיר $3.50 — לחותמי „התורן" $2.50

„התורן" (השבועי) שנה ד', מכורך
המחיר $4.00 — לחותמי „התורן" $3.00

כל המחירים עם המשלוח

לוח אחיעבר

שנה א

מאסף ספרותי ושמושי עם תמונות וציורים

ערוך על־ידי

שמעון גינצבורג, ד"ר ש. מ. מלמד וצבי שארפשטיין

מכיל 464 עמודים.

מחיר הלוח עם המשלוח — $1.50. בכריכה יפה — $2.00

הכתובת:

LUAH ACHIEBER
55 Fifth Avenue, New York.

בלשכת „התורן" נמצאים למכירה:

1) כתבי ראובן בריינין, כרך א', ספורים וציורים, 318 עמודים, מכורך בד הדר,
המחיר — — — — — 1.50
די־לוקס — — — — — 2.00

2) „לוח־אחיעבר", שנה א', מאסף ספרותי, 464 עמודים, בלי כריכה 1.50
בכריכת בד יפה — — — 2.00

3) ספר הזכרון לבן יהודה, מאסף ערוך ע"י ראובן בריינין, הוצאה מהודרה, 92 עמודים — — .50

4) „התורן" החדשי, שנה א', מכורך יפה — — — — — — 1.50

5) „התורן" השבועי שנה ג', מכורך יפה, — — — — — 3.00

6) „התורן" השבועי שנה ד', מכורך יפה — — — — — 3.50

7) מקרן זוית, קובץ מאמרים, מאת ד"ר דוד נוימארק, בלתי מכורך .45

8) תיאודור הרצל: נאומים קונג־רסיים, בתרגום ש. גינצבורג, בלתי־מכורך — — — — .15

9) תחית לשון, קובץ, הוצאת „מפיצי שפת עבר" — — — .25

10) ב"נ סילקינר: מול אהל־תמורה, פואימה — — — — — .25

11) היסוד המדיני בהשקפות הנביאים מאת פרופ. י. פריד־לנדר — — — — — .15

12) מחג לחג, קובץ, חוברת א — .10

13) מייל טוב, קומידיה במערכה אחת, מאת שלום־עליכם, תרגום י. ד. ברקו־ביץ — — — — — .10

14) שלילה וסתירה, הסתכלות, מאת ש. ב. מקסימובסקי — — — .10

15) „חלום אביב", אגדה (מנוקדת), מאת ש. ב. מקסימובסקי — — .05

16) א) השפה והתחיה, מאת ד"ר בן ציון מוסינזון; ב) העברית בארצנו, מאת י. בן צבי — .03

17) א) הספרות העברית ועתידותיה מאת ראובן בריינין; ב) המבטא בלשון העברית, מאת א. בן־יהודה .03

18) עברית ולעזים, מאת א. בן־יהודה — — — — — .05

19) ההסתדרות העברית ושאיפותיה מאת ק. ווייטמאן — — — .02

20) וואָס איז אידישע ערציהונג, מאת י. ז. פרישברג — — — .02

21) דאָס אידישע בוך, מאת ח. נ. ביאליק — — — — — .05

22) שפתנו, מאת מ. שיינקין — — .05

23) מלחמת היהודים ברומאים, סקירה היסטורית, מאת ישראל בלקינד (מנוקד) — — — — — — .35

24) „אונטער'ן שאָטען פון חרמון" אַ באַנד ערצעהלונגען פון ארץ־ישראל, 276 זייטען, פיין אילוסטרירט — 1.00

25) אהבת ציון, מאת אברהם מאפו, מכורך — — — — — — — 1.25
בכריכה די־לוקס — — — — — 1.65

המחירים עם המשלוח.